

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Ewaluacja zewnętrzna lokalnej strategii rozwoju

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Kraina Nafty”

connected_{_ness}

Warszawa, 2022

PREZES ZARZĄDU

Michał Jakub Stępień

CONNECTEDNESS Sp. z o.o.

ul. Nowogrodzka 18A / 17
00-511 Warszawa
telefon: +48 509 339 298

Numer KRS: 0000793648
REGON: 383810251
NIP: 701 093 50 49

1. Streszczenie najważniejszych wyników badania.

1. Analiza pomysłów, diagnoza obszaru LGD „Kraina Nafty”, a także możliwości finansowe pozwoliły na ustalenie czterech celów ogólnych (głównych) wraz z celami szczegółowymi. Cele dotyczyły następujących obszarów: przedsiębiorczość - tworzenie i rozwijanie działalności gospodarczych, podniesienie jakości życia mieszkańców gmin poprzez budowanie i rozszerzanie infrastruktury społecznej. Kolejno skupiono się na zachowaniu dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska przyrodniczego oraz na budowie kapitału społecznego i rozwoju samoorganizacji na poziomie lokalnym.
2. Realizacja wskaźników przebiega dobrze, zarówno postęp finansowy, jak i rzeczowy został zrealizowany na wysokim poziomie, często przekraczając założone ramy, jedynie niektóre przedsięwzięcia osiągnęły niższe wskaźniki na dzień zakończenia badań ewaluacyjnych, co może wiązać się z wciąż trwającą realizacją celów. Największym zainteresowaniem cieszyły się nabory związane z rozwojem i zakładaniem działalności gospodarczej (złożono najwięcej wniosków). Równie dużą popularnością cieszyły się wnioski w formie grantowej, dotyczyły one głównie przedsięwzięć związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz z rozwojem infrastruktury turystycznej i promocją obszaru.
3. W ramach projektów współpracy zrealizowano dwa projekty, jeden na poziomie krajowym oraz jeden na poziomie międzynarodowym. W ramach operacji „Sieć Infrastruktury Rekreacyjnej” na terenie LGD „Kraina Nafty” powstało 6 siłowni plenerowych, łącznie w ramach projektu na obszarach parterów powstało 24 obiekty małej architektury. Natomiast projekt pt. „Międzynarodowa Promocja Enoturystyki i Dziedzictwa Lokalnego” to Polsko- Węgierska współpraca, w ramach, której wzięły udział poza LGD „Kraina Nafty”, trzy lokalne grupy działania z obszaru Województwa Podkarpackiego oraz partner zagraniczny – LGD z Węgier. Celem realizowanego przedsięwzięcia było zwiększenie atrakcyjności turystycznej, promocja obszarów i produktów lokalnych oraz wzmocnienie współpracy obszarów partnerskich LGD. Obecnie trwa realizacja trzeciego projektu współpracy, w ramach którego powstaną altany rekreacyjne z grillowiskiem i zagospodarowaniem terenu.
4. Do grup defaworyzowanych na obszarze LGD zaliczono: osoby długotrwale bezrobotne z niskim wykształceniem, osoby powyżej 50. roku życia, mieszkańcy obszarów wiejskich, młodzież, osoby z niskim wykształceniem, kobiety oraz osoby niepełnosprawne.

W dokumencie LSR zauważono, że większość gmin obszaru LGD „Kraina Nafty” ma problemy demograficzne. Warto zwrócić uwagę na rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, która jest równa lub nieznacznie przewyższa liczebność grupy w wieku przedprodukcyjnym we wszystkich gminach członkowskich. Temat migracji młodej ludności gmin, starzejącego się społeczeństwo stanowią ważny temat dla obecnego i przyszłego okresu programowania strategii LSR.

5. Funkcjonowanie biura LGD „Kraina nafty” należy ocenić bardzo wysoko, zarówno pod względem działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, jak i doradczych. Kampania informacyjna skierowana do mieszkańców LGD spełniła swoje zadanie, nie odnotowano problemów z naborami, szczególnie w kategorii zakładania i rozwijania przedsiębiorstw, w której liczba złożonych wniosków była znacznie większa niż zaplanowane środki. Ankietowani beneficjenci pozytywnie ocenili kompetencje pracowników biura, niemal wszyscy wnioskodawcy skorzystali z konsultacji na różnych etapach przygotowania, składania, czy rozliczania wniosków.
6. W ramach dotacji spoza PROW 2014-2020, LGD „Kraina Nafty” zrealizowało dwa projekty, oba obejmujące zakres przedsiębiorczości. Projekt „Dotacja na start” skierowany był do osób pow. 30 roku życia, bezrobotnych lub biernych zawodowo, planujących podjęcie działalności gospodarczej. W ramach projektu udzielono 72 dotacji na powstanie nowych firm. Uczestnikami projektu „Dotacje dla młodych”, realizowanego od marca 2022 r., mogły być osoby młode, w wieku od 18 do 29 roku życia, bezrobotne oraz nie posiadające statusu ucznia lub studenta stacjonarnego. Dzięki zrealizowanym działaniom w ramach projektu, udzielono wsparcie kilkudziesięciu młodym osobom, a tym samym powstało 36 nowych firm czyli nowych miejsc pracy.
7. Tematy turystyki i dziedzictwa kulturowego znalazły czołowe miejsce w ramach opracowanej LSR. Zostały ujęte częściowo w pierwszym celu głównym, w diagnozie LSR wskazano za cel tworzenie zintegrowanego produktu turystyki wiejskiej na obszarze LGD. Drugi cel ogólny w całości został poświęcony poprawie ogólnodostępnej infrastruktury m.in. turystycznej. Ponadto w celu ogólnym trzecim, także skupiono się na ochronie i promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego, co udało się zrealizować poprzez projekty grantowe oraz w ramach międzynarodowego projektu współpracy.
8. Innowacyjność, w szczególności w ujęciu przedsiębiorczości i turystyki, uznano za ważny aspekt w rozwoju całego obszaru LGD „Kraina Nafty”. W trakcie wywiadów ewaluacyjnych nie zgłoszono trudności związanych z oceną kryterium danego wskaźnika, podkreślono natomiast wysoki poziom innowacyjności składanych wniosków, mieszkańcy gmin

wykazali się dużą kreatywnością, w szczególności w branży kosmetycznej, medycznej oraz budowlanej.

9. Kapitał społeczny również uznano za bardzo ważny aspekt we wdrażaniu LSR, o czym świadczy fakt, że ujęto go w czwartym celu ogólnym. Warto podkreślić, iż na obszarze LGD działa bardzo dużo małych i dużych organizacji pozarządowych, które aktywizują mieszkańców do wspólnego działania. Trzeba jednak dodać, że wciąż jest to obszar do rozwijania. Świadczą o tym wyniki ankiet ewaluacyjnych, w których mniejszość badanych mieszkańców ma poczucie wpływu, na to co dzieje się w gminie, a znaczna większość ankietowanych nie zaobserwowała zmian dotyczących poprawy relacji między mieszkańcami. Również zebranie odpowiedniej liczby ankiet (111) wymagało dłuższego okresu niż przewidywano, co świadczy, iż mieszkańcy niechętnie biorą udział w tego typu działaniach.
10. Realizacja założonych wskaźników nie budzi obaw, w szczególności mając na uwadze dotychczasowe działania oraz zdobyte doświadczenia z poprzednich okresów programowania oraz działań z innymi funduszami, istnieje bardzo duża szansa na osiągnięcie wysokich wskaźników realizacji celów zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Nafty”.

2. Spis treści.

1. STRESZCZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW BADANIA.	2
2. SPIS TREŚCI.	5
3. OPIS PRZEDMIOTU BADANIA UWZGLĘDNIAJĄCY CELE I ZAKRES EWALUACJI.	6
4. OPIS METODOLOGII WRAZ Z OPISEM SPOSOBU REALIZACJI BADANIA.	8
5. OPIS WYNIKÓW BADANIA WRAZ Z ICH INTERPRETACJĄ.	9
5.1. OCENA LSR	9
5.2. REALIZACJA CELÓW STRATEGII	24
5.3. REALIZACJA PLANU DZIAŁANIA (BUDŻET)	43
5.4. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	48
5.5. PROJEKTY POZA RLKS	55
5.6. DZIAŁALNOŚĆ BIURA LGD	58
ROZDZIAŁ 6 ODPOWIEDZI NA PYTANIA BADAWCZE.	73
6.1. OCENA WPŁYWU NA GŁÓWNY CEL LSR	73
6.2. OCENA WPŁYWU NA KAPITAŁ SPOŁECZNY	74
6.3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	75
6.4. TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	75
6.5. GRUPY DEFAWORYZOWANE	76
6.6. INNOWACYJNOŚĆ	77
6.7. PROJEKTY WSPÓŁPRACY	77
6.8. OCENA FUNKCJONOWANIA LGD	78
6.9. OCENA PROCESU WDRAŻANIA	78
6.10. WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER.....	79
7. PODSUMOWANIE. WNIOSKI I REKOMENDACJE.	80
8. SPIS TABEL I WYKRESÓW.	83
9. ANEKSY TWORZONE W TOKU REALIZACJI BADANIA.	85

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

Raport jest efektem badania ewaluacyjnego przeprowadzonego przez Spółkę Conectedness przy merytorycznym wsparciu Fundacji Socjometr. Przedmiotem badania była ewaluacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność prowadzonego przez Lokalną Grupę Działania „Kraina Nafty” w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Spółka Conectedness jest podmiotem, który specjalizuje się między innymi w przygotowywaniu dokumentów ewaluacyjnych i strategicznych, natomiast Fundacja Socjometr jest niezależnym podmiotem specjalizującym się w badaniach społecznych, który spełnia wymogi stawiane ewaluatorom zewnętrznym określone w Wytycznych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 10/1/2022 w zakresie monitoringu i ewaluacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Głównym celem badania ewaluacyjnego było zgromadzenie szerokiego zestawu danych, które pozwalają na wszechstronną ocenę całego procesu przygotowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Kluczową kwestią jest tu z całą pewnością odpowiedź na pytanie czy oceniany dokument strategiczny trafnie diagnozował potrzeby mieszkańców obszaru LGD oraz jego potencjał rozwojowy. Na tej podstawie możliwe jest formułowanie wniosków na temat zakresu ewentualnego wpływu Lokalnej Grupy Działania na rozwój lokalnej społeczności.

Szczegółowe cele badania zostały sformułowane na podstawie wspomnianych powyżej Wytycznych wydanych w 2017 i zaktualizowanych w 2022 roku przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Skupiały się one w kilku obszarach tematycznych, w ramach których postawiono pytania badawcze.

Obszary badań oraz przypisane do nich pytania badawcze:

1. Ocena wpływu na główny cel LSR
 - a. Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?

- b. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - c. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
6. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
 7. Projekty współpracy
 - a. Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
 - b. Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?
 8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
 9. Ocena procesu wdrażania
 - a. Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
 - b. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
 - c. Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
 - d. Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?
 10. Wartość dodana podejścia LEADER
 - a. Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
 - b. Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
 - c. Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
 - d. Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Szczegółowe obszary działań, które były poddawane ocenie:

1. Działalność biura LGD, w tym w szczególności jakość i efektywność świadczonego doradztwa dla wnioskodawców (rzeczywistych i potencjalnych) oraz beneficjentów.
2. Realizacja planu komunikacji, rozpoznawalność LGD, wymiana informacji z mieszkańcami obszaru oraz jakość podejmowanych działań komunikacyjnych.
3. Realizacja rzeczowo-finansowa Lokalnej Strategii Rozwoju.
4. Funkcjonowanie organów LGD.
5. Działania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej oraz włączenia społecznego (w szczególności wsparcie udzielone przedstawicielom grupy defaworyzowanej).
6. Działania LGD w zakresie rozwoju przedsiębiorczości oraz turystyki i dziedzictwa kulturowego.
7. Promowanie innowacyjności na obszarze objętym LSR.
8. Realizacja projektów współpracy.

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w pierwszej połowie 2022 roku. W jego ramach poddano analizie dwie grupy danych:

1. Dane zastane, w tym:
 - a. dane ze statystyk publicznych,
 - b. dane gromadzone przez Lokalną Grupę Działania w ramach monitoringu,
2. Dane wywołane, w tym:
 - b. dane zebrane za pomocą technik jakościowych,
 - c. dane zebrane za pomocą technik ilościowych.

Dane pochodzące ze statystyk publicznych dostarczyły wysoce obiektywnych informacji na temat zmian na obszarze LGD, które dokonały się w okresie realizacji ocenianej Strategii RLKS. Dane te dotyczyły między innymi zjawisk demograficznych, rynku pracy, lokalnej gospodarki oraz sytuacji społecznej. Wszystkie te dane zostały zaprezentowane

w tabelach lub na wykresach. Szczegółowy wykaz ilustracji zawartych w raporcie, który umieszczony jest na jego końcu pozwala na szybkie zapoznanie się z zakresem poddanych analizie danych, które pochodziły z Głównego Urzędu Statystycznego.

Lokalne Grupy Działania gromadzą istotne dane na temat procesu wdrażania Strategii RLKS, które musiały być poddane analizie. Wśród tych danych należy wskazać w szczególności informacje o prowadzonych naborach, dane o postępie rzeczowo-finansowym, wskaźniki realizacji planu komunikacji oraz dane dotyczące doradztwa. Analiza tej kategorii danych zastanych pozwoliła na ocenę skuteczności działań prowadzonych przez LGD oraz wskazała, w których obszarach działalność LGD pokrywała się ze zmianami na obszarze objętym LSR sugerowanymi przez wyniki analizy danych pochodzących z GUS.

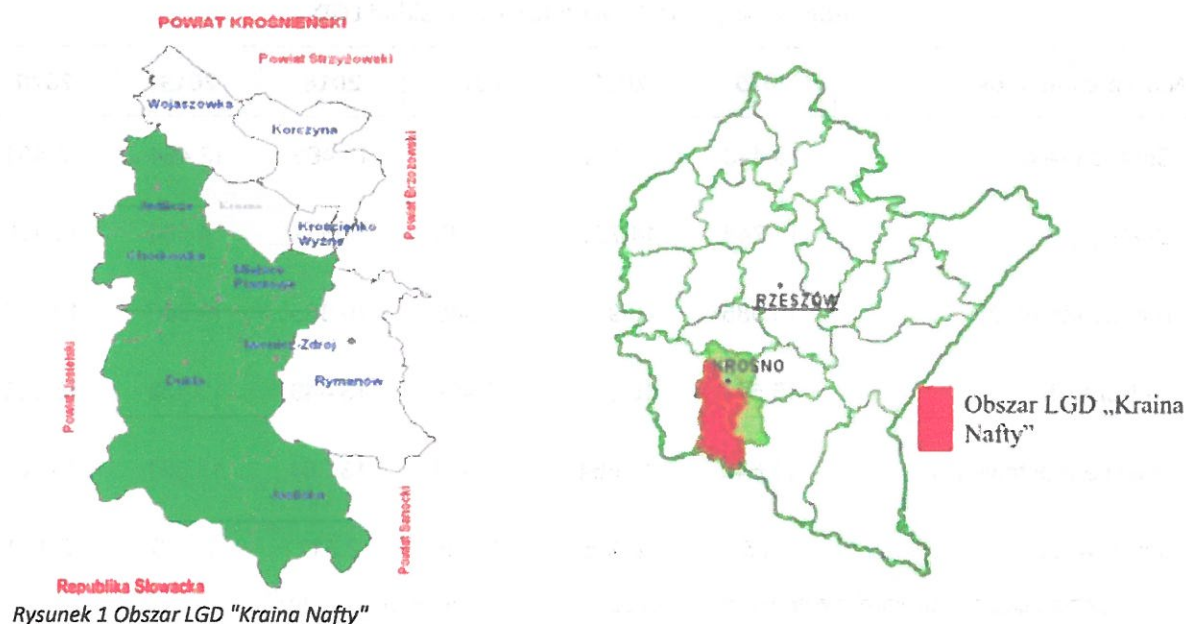
Badacze przeprowadzili również badania jakościowe. Obejmowały one wywiady z pracownikami LGD oraz wywiady z przedstawicielami jego organów – Zarządu i organu decyzyjnego (Rady). Rozmowy te odegrały istotną rolę w procesie powstawania raportu. Pozwoliły one na pogłębienie wiedzy na temat przebiegu procesu wdrażania LSR, rozpoznanie problemów pojawiających się w jego trakcie oraz sposobu reagowania na nie przez przedstawicieli Lokalnej Grupy Działania.

W ramach ewaluacji zewnętrznej zbierano także dane ilościowe. Przygotowano dwa kwestionariusze ankiety. Pierwszy z nich kierowany był do mieszkańców obszaru objętego Strategią RLKS, a drugi do beneficjentów wsparcia osób i przedstawicieli organizacji, które realizowały operacje w ramach jej wdrażania. Zastosowano technikę CAWI (*computer-assisted web interview*), co oznacza, że ankieta przeprowadzona została za pomocą platformy internetowej. Za dystrybucję linku do ankiety odpowiedzialni byli pracownicy biura Lokalnej Grupy Działania.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Ocena LSR

Ogólna prezentacja obszaru

Lokalna Grupa Działania „Kraina Nafty” obejmuje obszar 6-ciu sąsiadujących ze sobą gmin położonych w południowej części powiatu krośnieńskiego, w województwie podkarpackim. Gminy wchodzące w skład „Krainy Nafty” to trzy gminy miejsko-wiejskie: Dukla, Iwonicz Zdrój oraz Jedlicze, a także trzy gminy wiejskie: Chorkówka, Jaśliska i Miejsce Piastowe. Obszar działania LGD jest dobrze usytuowany w stosunku do większych ośrodków miejskich tj. Rzeszów, Sanok, Krosno i Jasło. Południowa granica LGD to granica państwa ze Słowacją, północna z powiatem strzyżowskim, zachodnia z powiatem jasielskim, wschodnia z powiatem sanockim. Obszar Lokalnej Grupy Działania jest spójny pod względem terytorialnym, geograficzno-przyrodniczym, kulturowym i gospodarczo-ekonomicznym. Łączą go tradycje historyczne, tożsame zasoby przyrodnicze i naturalne oraz wspólne dziedzictwo kulturowe. Obszar LGD tworzy 68 wsi oraz 3 miasta: Dukla, Iwonicz-Zdrój, Jedlicze. Powierzchnia LGD obejmuje ponad 565 km², zaś liczba ludności wynosi 70 355 osób (dane z GUS wg stanu na dzień 31.12.2013 r.).

Liczba ludności w poszczególnych gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2015-2020 nie uległa znacznym zmianom. Widoczne są nieznaczne wahania liczby mieszkańców, na plus oraz na minus w każdej z gmin. W gminach Iwonicz-Zdrój oraz Jedlicze między rokiem 2015 a 2020 zanotowano spadek liczby ludności kolejno o 198 (Iwonicz Zdrój) i 176 (Jedlicze) osób. W pozostałych gminach nastąpił nieznaczny wzrost liczby mieszkańców. W porównaniu z rokiem 2013 liczba ludności we wszystkich gminach członkowskich spadła, w 2020 roku liczba mieszkańców wyniosła 69 924 co oznacza spadek o 431 osób w porównaniu z 2013 roku.

Ludność w gminach wchodzących w skład LGD						
Nazwa gminy/rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	13 448	13 482	13 469	13 463	13 464	13 451
Dukla (3)	14 744	14 733	14 665	14 631	14 554	14 476
Iwonicz-Zdrój (3)	10 985	10 958	10 945	10 885	10 886	10 787
Jedlicze (3)	15 511	15 512	15 497	15 449	15 432	15 335
Miejsce Piastowe (2)	13 640	13 664	13 675	13 684	13 691	13 705
Jaśliska (2)	2 054	2 035	2 225	2 217	2 185	2 170

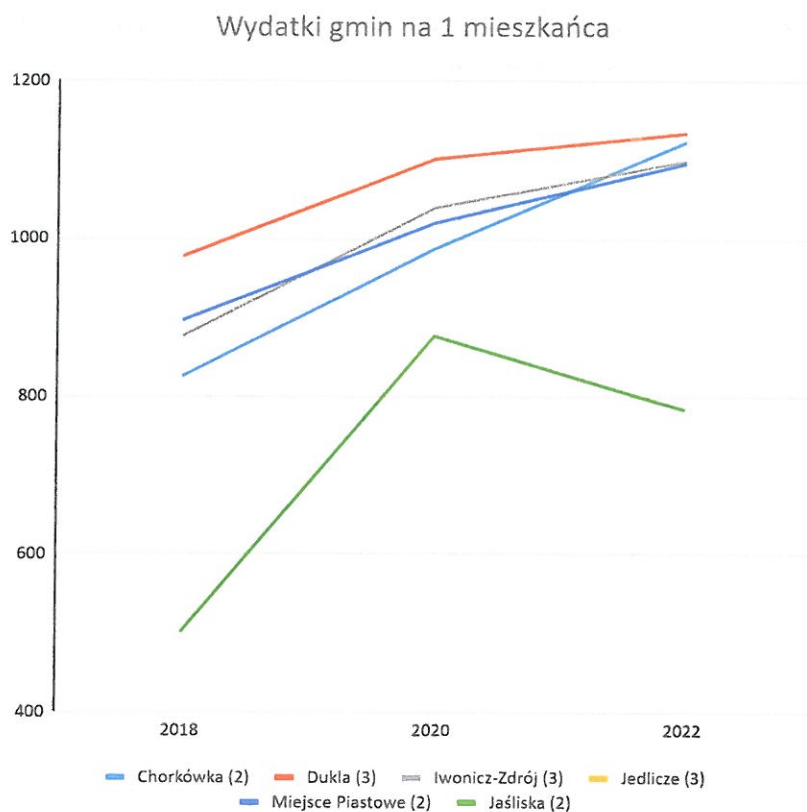
Tabela 1 Liczba ludności w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2015-2020

Kwestią wymagającą analizy są dochody gmin. Stanowią one parametr obrazujący w pośredni sposób dochodowość mieszkańców, ale także opisujący poziom rozwoju sektora gospodarczego. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, który stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy, przez liczbę mieszkańców gminy. W latach 2018-2022 wskaźnik G wzrastał w każdej z członkowskich gmin LGD, co można uznać za pozytywne zjawisko.

W gminie Jaślicka, zanotowano bardziej dynamiczny wzrost wskaźnika, w porównaniu do innych gmin, między latami 2018 a 2020 wskaźnik wzrósł o 375,43, natomiast w 2022 nastąpił duży spadek (o 93,21), tym samym znacząco odbiegając swoim wynikiem od reszty gmin LGD. Największy wzrost opisanego wskaźnika na przestrzeni lat: 2018-2022 zanotowano w gminach: Chorkówka (wzrosło o 297,37) oraz Jaślicka (wzrost o 282,22). Natomiast najmniejszy rozwój pod kątem wskaźnika G nastąpił w gminie Dukła, gdzie wzrost opisanego wskaźnika wyniósł 156,29. Szczegóły dotyczące wskaźnika G, w poszczególnych gminach LGD "Kraina Nafty" obrazuje tabela oraz wykres poniżej.

Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD			
	2018	2020	2022
Chorkówka (2)	825,41	987,09	1122,78
Dukła (3)	977,41	1100,87	1133,7
Iwonicz-Zdrój (3)	876,26	1038,71	1098,67
Jedlicze (3)	1415,97	1588,56	1665,8
Miejsce Piastowe (2)	896,05	1019,48	1095,44
Jaślicka (2)	501	876,43	783,22

Tabela 2 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2018-2022

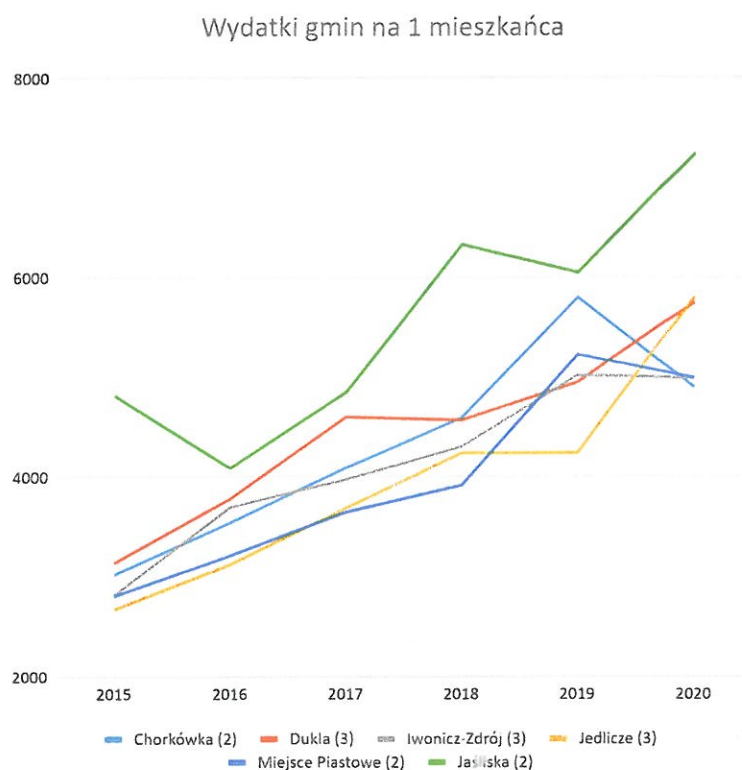

Wykres 1 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2018-2022

Analizie poddano również wydatki gmin na jednego mieszkańca. Z przedstawionych danych wynika, że na przestrzeni lat: 2015-2020 we wszystkich gminach wskaźniki rosły, z małymi wahaniami w gminach: Chorkówka, Iwonicz Zdrój oraz Miejsce Piastowe, gdzie w roku 2020 zanotowano spadek w porównaniu z rokiem poprzednim (2019). Największe wydatki w 2020 roku w przeliczeniu na jednego mieszkańca miała gmina Jaślicka (7 237,19), a najmniejszy gmina Chorkówka (4 896,66). Analizując poniższe dane z GUS możemy określić, iż największy wzrost w ciągu wskazanych 5 lat zanotowano w gminie Jedlicze (wzrost o 3124,34) a najmniejszy w gminie Chorkówka (wzrost o 1876,77). Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli oraz wykresie poniżej.

Wydatki gmin na 1 mieszkańca						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	3 019,89	3 539,95	4 089,29	4 591,10	5 793,08	4 896,66
Dukla (3)	3 137,41	3 779,46	4 599,81	4 567,12	4 946,38	5 745,52
Iwonicz-Zdrój (3)	2 815,39	3 695,34	3 972,89	4 303,50	5 013,72	4 989,88
Jedlicze (3)	2 671,43	3 123,00	3 686,32	4 238,88	4 237,65	5 798,77
Miejsce Piastowe (2)	2 805,75	3 210,48	3 646,54	3 913,99	5 222,27	4 989,76
Jaślicka (2)	4 816,03	4 087,45	4 846,16	6 327,47	6 043,50	7 237,19

Tabela 3 Wydatki gmin na 1 mieszkańca w LGD "Kraina Nafty"

Wykres 2 Wydatki gmin na 1 mieszkańca w LGD "Kraina Nafty"

Dokonując ogólnej oceny Lokalnej Strategii Rozwoju warto przyjrzeć się wybranym danym, które obrazują rozwój gmin LGD w poszczególnych kategoriach. Analizując wskaźnik dochodów własnych budżetu gminy na jednego mieszkańca zdecydowanie najwyższą pozycję w tej przestrzeni osiągnęła gmina Jedlicze (2642,8), natomiast najniższy wskaźnik wykazała gmina Iwonicz-Zdrój (1502,5). W kategorii: wydatki ogółem na jednego mieszkańca, prawie wszystkie gminy, z wyjątkiem jednej (Jaślicka) utrzymują wskaźniki na zbliżonym poziomie między 4986,1 a 5833,9. Jedynie w gminie Jaślicka wskaźnik był zdecydowanie wyższy i wyniósł: 7260,5. Największe rozbieżności wskaźników wśród stowarzyszonych gmin LGD wykazano w dziale: środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł] na 1 mieszkańca. Ponownie w gminie Jaślicka zanotowano najwyższą wartość (1523,0) natomiast zdecydowanie dużo niższy wskaźnika wykazano w gminie Iwonicz-Zdrój, gdzie opisany wskaźnik wyniósł jedynie 29,9. Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, obrazują dość podobny rozwój w każdej z gmin LGD "Krainy Nafty", wartości wahają się między 640 a 845. Szczegółowe dane dotyczące wybranych danych z gmin LGD z 2020 roku przedstawiono w tabeli poniżej.

Gmina	Wybrane dane gmin obszaru LGD "Kraina Nafty" w roku 2020			
	Dochody własne budżetu gminy na 1 mieszkańca	Środki w budżecie gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych [zł] na 1 mieszkańca	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności
Chorkówka (2)	1676,7	91,4	4902,1	668,0
Dukla (3)	1671,6	344,5	5766,6	640,0
Iwonicz-Zdrój (3)	1502,5	29,9	5017,2	845,0
Jedlicze (3)	2642,8	886,5	5833,9	683,0
Miejsce Piastowe (2)	1766,7	127,0	4986,1	795,0
Jaślicka (2)	2100,2	1523,0	7260,5	691,0

Tabela 4 Wybrane dane gmin obszaru LGD "Kraina Nafty" w roku 2020

Przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość obszaru LGD "Kraina Nafty" ma charakter rolniczo-usługowy, oznacza to, że znaczna część społeczeństwa utrzymuje się z pracy zarówno w indywidualnych gospodarstwach rolnych, jak i w przemyśle, budownictwie, handlu czy usługach. Specyfiką regionalnej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa, które w dużej mierze mają wpływ na kondycję lokalnego rynku pracy.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości LGD ma również branża turystyczna i okołoturystyczna, która z jednej strony wpływa na rozwój ekonomiczny regionu, a jednocześnie jest niezbędna do rozwoju turystyki i zachowania dziedzictwa lokalnego. W dalszym ciągu jednak obszar ten wymaga rozwoju oraz wprowadzania kompleksowych, zintegrowanych ofert produktów i usług turystyki wiejskiej, aby była w stanie w pełni zaspokoić potrzeby turystów krajowych i zagranicznych. Słabym punktem obszaru, wymagającym interwencji jest mało rozwinięta innowacyjność przedsiębiorstw oraz brak odpowiedniego zaplecza inwestycyjnego, brak innowacyjnych, zintegrowanych ofert służących wsparciu turystyki. W związku z tym lokalne podmioty gospodarcze nie są konkurencyjne w stosunku do innych firm. Ogólny rozwój przedsiębiorczości wpływa na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz rozwój ekonomiczny obszaru.

Na podstawie danych przygotowanych przez GUS, liczba pracujących mieszkańców ogółem w gminach członkowskich jest zmienna i ciężko stwierdzić jednoznaczną tendencję dla całego obszaru LGD. Na przestrzeni lat: 2015-2020 wzrost liczby pracujących mieszkańców zarejestrowano w gminach: Chorkówka, Dukła, Jedlicze oraz Miejsce Piastowe, ale trzeba zaznaczyć, że wzrosty te były niewielkie. Największy wzrost widoczny jest w gminie Jedlicze, gdzie odnotowano w 2020 r. o 513 osób więcej niż w 2015 r. Najmniejszą liczbę osób pracujących zanotowano w gminie Jaśliska, kolejno w latach 2015 i 2020 wynosiły: 99 i 96 osób. Warto dodać, że gmina ta jest najmniejsza pod względem liczby ludności (2170 mieszkańców, stan na rok 2020), wartość osób pracujących w tej gminie wynosi 4,5%, co można uznać za bardzo niski wynik.

Analizując temat zatrudnienia w oparciu o płeć, z poniższych danych również ciężko wykreślić jednoznaczny trend. W zależności od gminy, wskaźniki na rzecz zatrudnienia kobiet lub mężczyzn ulegają zmianom. Największy wzrost zatrudnienia kobiet zarejestrowano w gminach Jedlicze (o 171) i Dukła (o 130), spadek zatrudnionych kobiet nastąpił w gminie Chorkówka oraz Iwonicz-Zdrój. Najwięcej zatrudnionych mężczyzn było w gminie Jedlicze, wzrost między rokiem 2015 a 2020 wyniósł 342 osoby. Natomiast największy spadek zatrudnienia wśród mężczyzn odnotowano w Iwoniczu-Zdroju (spadek o 90 osób). Porównując dane odnoszące się do zatrudnienia zarówno kobiet, jak i mężczyzn, warto zauważyć, że brak tutaj dysproporcji ze względu na płeć, a proporcje między zatrudnionymi kobietami a mężczyznami, są różne w zależności od analizowanej gminy.

Gmina	Pracujący w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Chorkówka (2)	1 247	1 350	667	776	580	574
Dukla (3)	1 291	1 555	698	832	593	723
Iwonicz-Zdrój (3)	1 889	1 607	706	616	1 183	991
Jedlicze (3)	2 021	2 534	1 249	1 591	772	943
Miejsce Piastowe (2)	1 207	1 431	547	661	660	770
Jaślika (2)	99	96	43	37	56	59

Tabela 5 Pracujący w gminach LGD „Kraina Nafty” w latach 2015-2020

Obszar LGD „Kraina Nafty” charakteryzuje się stosunkowo wysokim bezrobociem, jednakże o tendencji spadkowej. Biorąc za punkt wyjściowy, stan na koniec 2012 roku, widać, że stopa bezrobocia dla powiatu krośnieńskiego zmniejszyła, mimo tego jest wyższa od stopy bezrobocia dla Województwa Podkarpackiego oraz kraju. Stopa bezrobocia w końcu grudnia 2019 r. w województwie podkarpackim wynosiła 7,9 % (była wyższa od krajowej o 2,7 pkt. procentowych), natomiast łącznie w powiecie krośnieńskim i mieście Krosno wynosiła 3,9 % (o 1,3 % mniej niż w Polsce i o 4,0 % mniej niż w woj. podkarpackim). W powiecie krośnieńskim stopa bezrobocia wynosiła 5,1 %, a w powiecie miasto Krosno 2,3 % (w Polsce 5,2 %). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym ma tendencję spadkową.

Analizując dane zebrane przez GUS można stwierdzić, że udział osób bezrobotnych w latach 2015-2020 w każdej z gmin wchodzących w skład LGD „Kraina Nafty” znacząco spadł, nie ulega więc wątpliwości, że sytuacja na rynku poszczególnych gmin uległa poprawie. Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn spadki te są znaczące. Między rokiem 2015 a 2020, liczba osób bezrobotnych w większości gmin spadła o połowę lub więcej. Największy spadek osób bezrobotnych ogółem odnotowano w gminie Jaślika (spadek o 4,7), natomiast w gminie Dukla nastąpił najmniejszy spadek (o 3,1). Szczegółowe dane odnoszące się do udziału osób bezrobotnych w „Krainie Nafty” znajdują się w tabeli poniżej.

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w LGD "Kraina Nafty"					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Chorkówka (2)	8,5	4,4	7,0	3,2	10,1	5,8
Dukła (3)	7,7	4,6	6,4	4,0	9,2	5,2
Iwonicz-Zdrój (3)	7,2	3,3	6,4	2,7	8,1	4,0
Jedlicze (3)	7,0	3,4	5,5	2,7	8,8	4,2
Miejsce Piastowe (2)	7,4	3,1	6,4	2,3	8,5	4,1
Jaśliśka (2)	8,8	4,1	7,0	3,4	10,9	4,9

Tabela 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w LGD "Kraina Nafty"

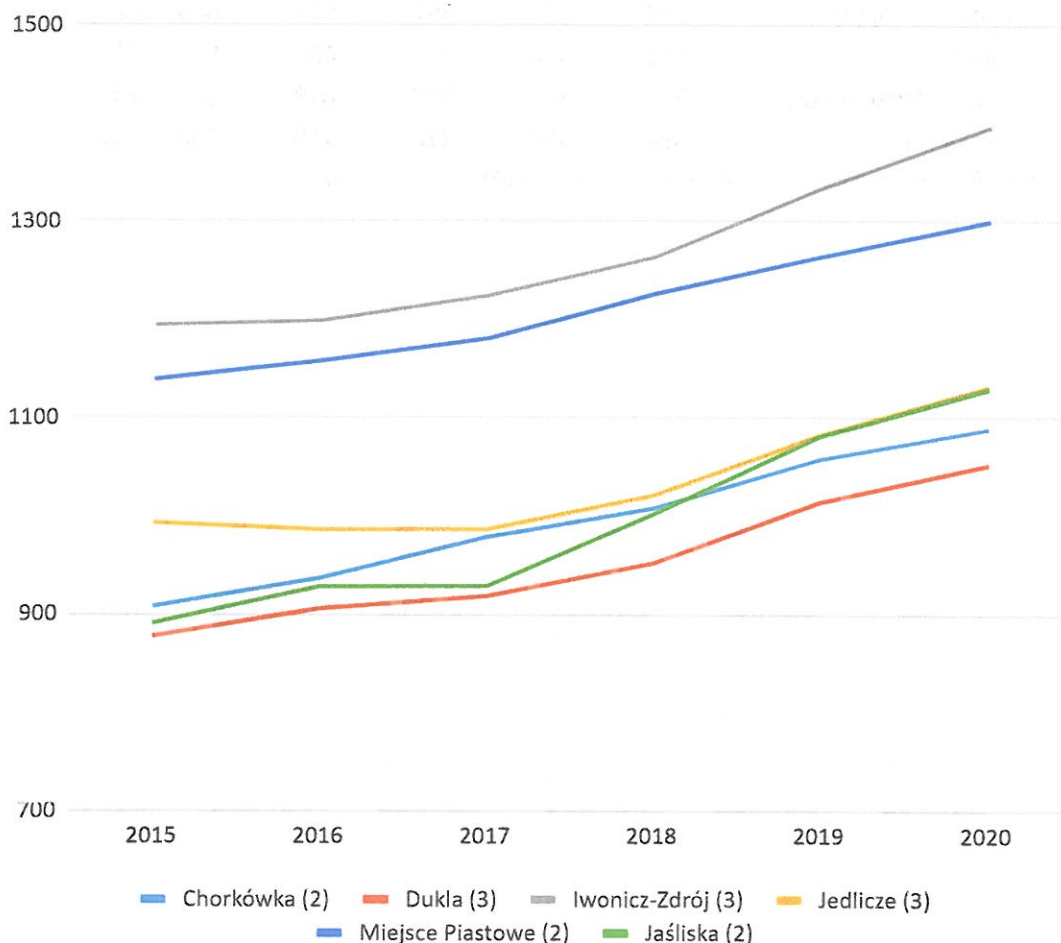
Wnioski z przeprowadzonych badań i konsultacji wskazują, że ok. 80% ankietowanych uważa, że najstabilniej rozwiniętą dziedziną obszaru LGD jest rynek pracy i przedsiębiorczość. Stąd wynikają problemy związane ze znalezieniem pracy, brakiem środków inwestycyjnych na rozpoczęcie lub rozwój działalności.

Porównując wnioski pochodzące z diagnozy LSR oraz przedstawione dane z GUS, widoczne jest, że wskaźnik, liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenach LGD "Kraina Nafty" w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, ulegał wzrostowi w latach 2015-2020. Najwięcej podmiotów odnotowano w gminie Iwonicz-Zdrój (1 396,6). Warto również wskazać, iż ilość podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w 2020 roku była podobna, w każdej z pozostałych gmin. Wartości wahały się pomiędzy: 1088 a 1300. Największy wzrost wskaźnika w latach 2015-2020 nastąpił w gminie Jaśliśka, najmniejszy zaś w gminie Jedlicze. Dla porównania, liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w Gminach LGD wynosiła łącznie 4377 (dane z GUS wg stanu na 2014 rok), natomiast w roku 2020 liczba ta wyniosła 7099,1. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli oraz wykresie poniżej.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	907,8	936,5	978,6	1 008,00	1 058,20	1 088,70
Dukła (3)	877,50	905,80	918,40	952,10	1 014,40	1 052,20
Iwonicz-Zdrój (3)	1 194,20	1 198,80	1 224,60	1 263,90	1 334,60	1 396,60
Jedlicze (3)	993,10	986,40	986,50	1 021,10	1 082,70	1 131,70
Miejsce Piastowe (2)	1 139,00	1 158,00	1 180,90	1 226,80	1 264,60	1 300,40
Jaśliśka (2)	890,9	928,2	928,5	1 002,20	1 081,50	1 129,50

Tabela 7 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w LGD

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

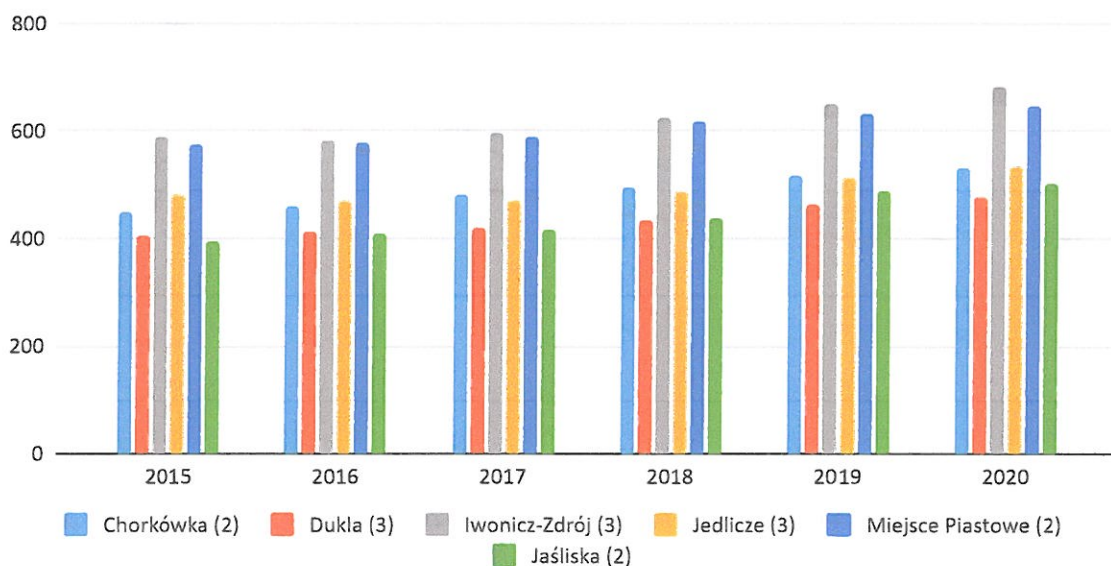
Wykres 3 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w LGD

Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą (na 10 tys. mieszkańców) w latach 2015-2020, generalnie w każdym roku wzrastała, ale trudno nazwać ten wzrost dynamicznym. W roku 2020 największy wzrost w opisywanej kategorii nastąpił w gminie Iwonicz-Zdrój (681), zbliżony wynik zanotowano również w gminie Miejsce Piastowe, najniższy zaś w gminie Dukła (479). Analizując zaprezentowane wskaźniki na przestrzeni 5 lat warto podkreślić, że największy wzrost nastąpił w gminie Jaśliska (skok o 108), natomiast w gminie Jedlicze (skok o 54) nastąpił najmniejszy postęp, jeżeli chodzi o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Dokładne dane przedstawiono w tabeli oraz wykresie poniżej.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	449	461	482	497	516	533,00
Dukla (3)	405	411	421	435,00	462,00	479,00
Iwonicz-Zdrój (3)	588	583	597	624	649	681,00
Jedlicze (3)	481	470	471	489	515	535,00
Miejsce Piastowe (2)	574	577	590	618	633	645,00
Jaśliśka (2)	394	408	418	438	490	502,00

Tabela 8 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Wykres 4 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców

Organizacje pozarządowe

Aktywność społeczeństwa na obszarze LGD, przejawia się wysoką liczbą organizacji pozarządowych o charakterze lokalnym, regionalnym, a także będących filiami i oddziałami organizacji o szerszym zasięgu działania. Łączna liczba organizacji pozarządowych to 242 (dane z GUS na 2014 r.), Główne obszary działania to: sport i rekreacja, przedsiębiorczość, kultura i sztuka, edukacja ekologiczna, zachowanie tradycji, dobroczynność i opieka nad ubogimi. Działanie organizacji pozarządowych cechuje duża aktywność społeczna, poprzez działalność straży pożarnych, kół gospodyń wiejskich, NGO, działalność zespołów folklorystycznych, kultywujących kulturę i tradycje lokalne, a także rozwijające się rzemiosło, rękodzielnictwo i drobna wytwórczość. Należy podkreślić, iż głównym problem małych organizacji są finanse. Wiele stowarzyszeń potrzebuje funduszy na rozwój swojej działalności, potencjalne środki z pewnością zasiliłyby wyposażenia zespołów ludowych (stroje, instrumenty), pozwoliłyby na wynajęcie lub wyposażenie miejsc spotkań, lub pozwoliłyby na podwyższanie kwalifikacje w danej dziedzinie.

Grupy defaworyzowane

LGD „Kraina Nafty” w Lokalnej Strategii Rozwoju określiła grupy, którym poświęcono szczególną uwagę. Grupą docelową planowanych działań są osoby fizyczne planujące rozpoczęcie działalności, przedsiębiorstwa (mikro i małe), w tym związane z branżą turystyczną. Ponadto w ramach wsparcia przewidziano są środki na podniesienie, bądź poprawę kwalifikacji zawodowych, w ramach otrzymanego dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wśród grupy docelowej wsparciem objęci będą przedstawiciele grup defaworyzowanych tj.: osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niskim wykształceniem, osoby powyżej 50. roku życia, mieszkańcy obszarów wiejskich, młodzież, kobiety, osoby niepełnosprawne.

W dokumencie strategicznym LGD „Kraina Nafty”, zwrócono uwagę na problemy demograficzne w każdej ze stowarzyszonych gmin. Analizując dane między 2015 a 2020 rokiem, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spada, największy spadek zanotowano w gminie Chorkówka (169). Na niekorzystne zjawiska demograficzne wpływa również fakt, iż wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Największy wzrost nastąpił w gminie Jedlicze (368), podobny wynik odnotowano również w gminie Dukla (335). Analizując temat warto pochylić się również nad liczbą osób w wieku produkcyjnym, która ma tendencję spadkową w prawie każdej gminie LGD „Kraina Nafty”. Trzeba przyznać, że spadki te nie są skrajne. W gminie Jaślicka - jako jedynej gminie - zanotowano wzrost

mieszkańców w wieku produkcyjnym o 82 osoby. Szczegóły dotyczące wieku mieszkańców "Krainy Nafty" zaprezentowano w tabeli poniżej.

Gmina	Ludność gmin w wieku:					
	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Chorkówka (2)	2 722	2 553	8 383	8 248	2 343	2 650
Dukla (3)	2 805	2 646	9 254	8 810	2 685	3 020
Iwonicz-Zdrój (3)	2 233	2 115	6 875	6 523	1 877	2 149
Jedlicze (3)	2 865	2 808	9 747	9 260	2 899	3 267
Miejsce Piastowe (2)	2 583	2 487	8 525	8 382	2 532	2 836
Jaśliska (2)	424	395	1 246	1 328	384	447

Tabela 9 Ludność w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty"

Patrząc na sytuację demograficzną LGD „Kraina Nafty” warto przyrzeć się również tematowi migracji w poszczególnych gminach. Analizując dane przedstawione przez GUS oraz dokument strategiczny LSR zauważalny jest odpływ ludności. W szczególności w gminach LGD „Kraina Nafty” migracje zarobkowe młodzieży do ośrodków miejskich lub za granicę. Saldo migracji w gminach LGD na przestrzeni lat 2016-2020 w większości ma charakter spadkowy. Jedynie w gminach Chorkówka i Miejsce Piastowe w 2020 odnotowano dodatnie saldo migracji. Analizując przedstawione dane można stwierdzić, że największy problem migracyjny dotyka gminę Dukla. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli poniżej.

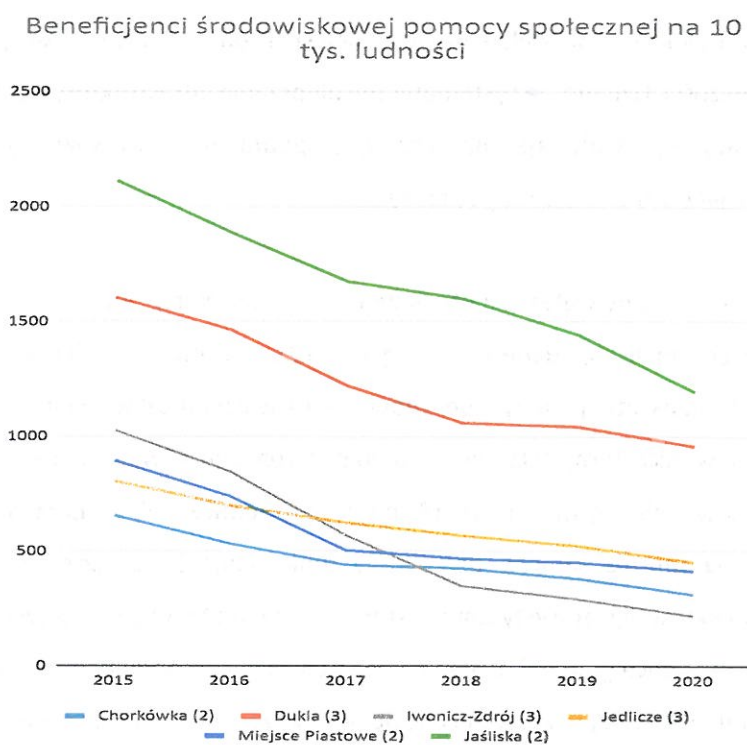
Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD					
Nazwa gminy/rok	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	18	-21	-18	10	29
Dukla (3)	-27	-53	-38	-79	-28
Iwonicz-Zdrój (3)	-30	-25	-32	-43	-64
Jedlicze (3)	0	-14	-30	-24	-4
Miejsce Piastowe (2)	39	-15	-4	-30	31
Jaśliska (2)	-6	-9	-13	-16	-18

Tabela 10 Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2016-2020

W diagnozie LSR stwierdzono, że sytuacja na rynku pracy i stopień bezrobocia, są głównymi przyczynami problemów społecznych, w tym ubóstwa, wykluczenia społecznego i marginalizacji określonych grup społecznych. Skala tych zjawisk stopniowo się zmniejsza, m.in. poprzez działalność organizacji społecznych i instytucji publicznych (MOPS, GOPS, PCPR), jednakże w dalszym ciągu jest to istotny problem, którego niwelowanie wpłynie na poprawę jakości życia na obszarze LGD. Na podstawie przedstawionych danych z GUS zauważamy, że w całym obszarze LGD spada liczba beneficjentów korzystających z pomocy społecznej, co trzeba uznać za bardzo pozytywne zjawisko. W latach 2015-2020 duży spadek zanotowano w gminie Iwonicz-Zdrój, liczba beneficjentów spadła o 805, tym samym stanowiąc najniższy odsetek korzystających z pomocy na terenie LGD „kraina Nafty”. W 2020 roku najwięcej mieszkańców sięgających po pomoc odnotowano w gminach: Dukla (956) oraz Jaślika (1194). Szczegółowe dane odnośnie pomocy społecznej dla gmin LGD obrazuje tabela oraz wykres poniżej.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Chorkówka (2)	655	532	441	426	382	313
Dukla (3)	1 604	1 462	1 221	1 058	1 042	957
Iwonicz-Zdrój (3)	1 025	845	569	350	293	220
Jedlicze (3)	804	699	623	568	523	452
Miejsce Piastowe (2)	894	738	504	468	451	414
Jaślika (2)	2 113	1 884	1 674	1 599	1 441	1 194

Tabela 11 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w LGD „Kraina Nafty”

Wykres 5 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w LGD „Kraina Nafty”

Turystyka

Bogactwo żywej przyrody, walory krajobrazowe oraz zachowany w dużym stopniu naturalny charakter zasobów środowiska naturalnego, spowodowały, iż obecnie region objęty Lokalną Grupą Działania „Kraina Nafty” należy do wyjątkowych w skali kraju. Walory przyrodnicze obszaru sprawiły, że znaczna część terenu została objęta prawnymi formami ochrony przyrody: 8 rezerwatów przyrody, jeden park krajobrazowy, jeden park narodowy oraz obszary objęte programem Natura 2000. Stanowią one potencjał do rozwoju turystyki i przedsiębiorczości. Doskonałym uzupełnieniem potencjału przyrodniczego i historycznego jest pielęgnowana tu skrupulatnie tradycja i kultura ludowa. Obszar LGD posiada liczne zasoby dziedzictwa kulturowego, znajduje się tu wiele zabytków kultury materialnej i sakralnej. Istotne znaczenie dla kształtowania się procesu kulturotwórczego regionu miało wielowiekowe przenikanie różnych kultur (np. etniczna grupa łemkowska), uwarunkowane przygranicznym położeniem.

Obszar LGD „Kraina Nafty” cieszy się dużym zainteresowaniem wśród turystów, głównie szukających ciszy, spokoju i wypoczynku na łonie natury. Pagórkowate wzniesienia, dziewicza przyroda, zabytki kultury, łagodne ukształtowanie terenu i szczególnie atmosfera miejsc doskonale nadają się do wędrówek pieszych, rowerowych i konnych. Przez obszar LGD przebiega wiele ścieżek przyrodniczych, szlaków turystycznych (główny szlak beskidzki czerwony, szlak graniczny niebieski, jak i liczne szlaki łącznikowe i dojściówki) i tematycznych, niejednokrotnie wykraczają one poza obszar LGD, łącząc ze sobą zbliżone tematycznie lub kulturowo regiony. W dokumencie strategicznym zwrócono uwagę na cele związane z kompleksowymi działaniami w zakresie ochrony środowiska, kultywowania tradycji, rozwoju przedsiębiorczości. Uznano, że systematyczne ulepszanie infrastruktury publicznej, społecznej i turystyczno-rekreacyjnej, wpływają na znaczącą poprawę warunków życia mieszkańców oraz stanowią potencjał do szerszego rozwoju turystyki.

Kontynuując opisywany wątek, na obszarze LGD „Kraina Nafty” warto skupić się na tematyce obiektów noclegowych. Analizując dane pochodzące z GUS widzimy, że liczba baz noclegowych jest różna, w zależności od konkretnej gminy. Zdecydowanie najwięcej możliwości noclegowych zapewnia uzdrowska gmina Iwonicz-Zdrój. W latach 2016-2020 liczba obiektów noclegowych uwzględnionych w bazie danych GUS wahała się między 16-18, nie jest to jednak pełny obraz istniejących miejsc noclegowych, gdyż na terenie samego uzdrowiska funkcjonuje kilkanaście pensjonatów, kwater prywatnych oraz obiektów agroturystycznych które nie są ujęte w przedstawionej bazie danych a znajdują się np. w ewidencji gminnej. Drugą co do wielkości, pod względem ofert noclegowych jest gmina Dukla oraz gmina Jaślika, w których ilość obiektów wg danych GUS, zmalała lub jest niewielka na przestrzeni ostatnich lat. Jednak analiza choćby projektów objętych dofinansowaniem z LGD „Kraina

Nafty” czy informacji zamieszczonych na stronach internetowych gmin, wskazuje na znacznie większą liczbę miejsc noclegowych (gmina Dukla, Jaśliska i Iwonicz-Zdrój blisko 100 obiektów). W pozostałych czterech gminach sytuacja związana z noclegami jest dużo trudniejsza, co buduje znaczącą dysproporcję turystyczną na obszarze LGD „Kraina Nafty”. Szczegółowe informacje na temat baz noclegowych zaprezentowano w tabeli poniżej.

Turystyczne obiekty noclegowe w gminach – stan w dniu 31 lipca poszczególnych lat			
Nazwa gminy/rok	2016	2018	2020
Chorkówka (2)	1	1	1
Dukla (3)	10	10	9
Iwonicz-Zdrój (3)	18	17	16
Jedlicze (3)	3	3	3
Miejsce Piastowe (2)	1	2	0
Jaśliska (2)	0	1	1

Tabela 12 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach LGD „Kraina Nafty” wg danych w bazie GUS

Opis celów strategii

Lokalna Strategia Rozwoju opracowana przez Lokalną Grupę Działania „Kraina Nafty” nie porusza wszystkich spraw i problemów występujących na tym terenie. Ma charakter przekrojowy i zintegrowany, skupia się wokół tematów i obszarów, które mogą łączyć różne środowiska. W wyniku analizy SWOT oraz analizy diagnozy obszaru LSR wskazane zostały potencjalne kierunki interwencji w ramach lokalnej strategii rozwoju. W ramach konsultacji z lokalną społecznością, która uczestniczyła w spotkaniach informacyjnych, badaniach ankietowych i konsultacjach społecznych za pośrednictwem strony internetowej, wygenerowano 4 cele ogólne wraz z celami szczegółowymi.

I cel ogólny: przedsiębiorczy mieszkańcy podejmując lub rozszerzając działalność gospodarczą wpływają na rozwój ekonomiczno – gospodarczy obszaru. W ramach pierwszego celu zaplanowano wsparcie mieszkańców w podejmowaniu działalności gospodarczej, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz szeroko pojętego tworzenia zintegrowanego produktu turystyki wiejskiej na obszarze LGD „Kraina Nafty”.

II cel ogólny dotyczył podniesienia jakości życia na obszarze LGD „Kraina Nafty”, który w głównej mierze skupiał się na poprawie infrastruktury społecznej (turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej).

III cel ogólny: odnosił się do zachowania dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska przyrodniczego. W ramach celów szczegółowych zaplanowano działania związane ze wzmocnieniem tożsamości mieszkańców w oparciu o tradycję i środowisko przyrodnicze, skupiając się na promowaniu walorów kulturowych i przyrodniczych całego obszaru LGD „Kraina Nafty”.

IV cel ogólny to: budowanie kapitału społecznego i rozwój samoorganizacji na poziomie lokalnym. W obszarze ostatniego celu strategicznego skierowano uwagę na rzecz rozwoju lokalnego, budowania kapitału społecznego, zwiększania zaangażowania w rozwój lokalny oraz podnoszenia wiedzy i kwalifikacji w zakresie wdrażania LSR.

5.2. Realizacja celów strategii

Przeprowadzona diagnoza społeczna i analiza zebranych danych na początku okresu programowania 2014-2020, pozwoliła na wskazanie czterech celów ogólnych wraz z celami szczegółowymi w Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Kraina Nafty”. Cele główne ukierunkowane są na następujące działania: rozwój działalności gospodarczej obszarów LGD, podniesienie jakości życia mieszkańców LGD „Krainy Nafty”, poprzez poprawę infrastruktury społecznej, ochrona dziedzictwa naturalnego i kulturowego LGD oraz wzmocnienie kapitału społecznego.

Przechodząc do postępu rzeczowego wyżej wymienionych celów strategii LGD „Kraina Nafty”, warto najpierw przyjrzeć się historii zmian LSR. W latach 2015-2021 wprowadzonych zmian wbrew pozorom nie było wiele, często miały charakter porządkujący lub wynikały ze zmieniającego się prawa. Część przekształceń związana była ze zmianą przepisów, wytycznych i rozporządzeń, szczególnie z ramienia Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i instytucji nadrzędnych z powodu, których następowała potrzeba aktualizowania strategii rozwoju. Po przeanalizowaniu LSR oraz zmian w niej zachodzących w całym okresie programowania, można określić, iż plan działania (cele ogólne i szczegółowe) zostały prawidłowo określone. Zmiany zachodzące w latach: 2015-2021 miały charakter zewnętrzny i były niezależne od LGD, dodatkowo warto dodać, że większość zmian miało charakter pozytywny np. przyznanie bonusów, premii lub dodatkowych środków na realizację celów strategicznych. Szczegóły dotyczące historii zmian LSR znajdują się w tabeli poniżej.

Lp.	Data wprowadzenia zmiany (dotyczy daty podjęcia uchwały Walnego Zebrania Członków ws. aktualizacji/zmian)	Zakres zmian
LSR		
1	Uchwała Walnego Zebrania Członków nr 8/2015 z dnia 28 grudnia 2015	Przyjęcie LSR
2	Uchwała WZC nr 1/2016 z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie zmiany LSR	- zmiana budżetu LSR (poprawa kwoty dotyczącej kosztów na 19,4)
3	Uchwała WZC nr 6/2016 z dnia 15 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany LSR	- poprawa numeracji dla przedsięwzięć w celu szczegółowym 1.2 i celu ogólnym 4; - zmiana budżetu – przypisanie kwot na poszczególne wskaźniki produktu dla proj. współpracy - modyfikacje wskaźników (presunięcie wskaźników produktu do wskaźników rezultatu, zaktualizowano wskaźniki dot. szkoleń i spotkań dla spot. Lokalnej oraz doradztwa;
4	Uchwała WZC nr 19/2016 z dnia 21 września 2016 r. w sprawie zmiany LSR	- doprecyzowanie zapisów dotyczących oceny i wyboru operacji zgodnie z Wytyczną Ministerstwa Rolnictwa - zmiana zapisów dotyczących wysokości wypłaty transz dla premii, intensywności wsparcia dla Grantów; - dostosowanie zapisów w Planie działania odnośnie kamieni milowych
5	Uchwała WZC nr 9/2017 z dnia 27 września 2017 r. w sprawie zmiany LSR	- zmiany LSR wynikające z nowelizacji aktów prawnych dotyczących wdrażania LSR oraz Wytycznych Ministerstwa Rolnictwa w sprawie monitoringu i ewaluacji LSR - zwiększenie budżetu LSR o 3% na realizację projektów współpracy oraz zwiększenie wskaźnika produktu - zmiana wysokości wsparcia dla Rozwijania dział. gosp. do 200 tys. zł. - doprecyzowanie intensywności wsparcia dla grantobiorców
6	Uchwała WZC 5/2019 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmiany LSR	- zwiększenie budżetu LSR w związku z otrzymaniem przez LGD dodatkowych środków w ramach bonusu za wysoką realizację LSR (I kamienia milowego); - zwiększenie wskaźników w związku z dodatkowymi środkami na premie na podjęcie dział. gosp.
7	Uchwała WZC 1/2020 z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie zmiany LSR	- zwiększenie budżetu LSR w związku z otrzymaniem przez LGD dodatkowych środków w ramach II bonusu za wysoką realizację LSR; - zwiększenie wskaźników w związku z dodatkowymi środkami na premie na podjęcie dział. gosp. oraz w zakresie infrastruktury

8	Uchwała WZC 5/2020 z dnia 16.09.2020 r. w sprawie zmiany LSR	- zmiana budżetu LSR z PLN na EURO; przesunięcia środków w ramach wykorzystania różnic kursowych oraz zwiększenie wskaźników
9	Uchwała WZC 4/2021 z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany LSR	- zwiększenie budżetu LSR w związku z otrzymaniem przez LGD dodatkowych środków w ramach wydłużonego okresu PROW na 19.2 i 19.4; zwiększenie wskaźników w związku z dodatkowymi środkami;
<p>Procedura wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, dla operacji składanych przez Beneficjentów innych niż LGD</p>		
1	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 77/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Procedury wyboru operacji	Przyjęcie procedury
2	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 15/2016 z dnia 16 czerwca 2016 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- zmiany związane ze zmianą lokalnych kryteriów wyboru operacji (zastąpienie słowa produktu – słowem rezultatu)
3	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 57/2016 z dnia 22 września 2016 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- dostosowano procedurę do zapisów Wytycznych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 2/1/2016
4	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 15/2017 z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- dostosowano procedurę odwoławczą do nowych zapisów wytycznych Ministerstwa - oraz dostosowano kartę opisu spełnienia lokalnych kryteriów – będących konsekwencją zmianą lokalnych kryteriów
5	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 24/2017 z dnia 28 września 2017 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- zmiana procedury z uwagi na nowelizację aktów prawnych dot. wdrażania LSR oraz Wytycznych Ministerstwa Rolnictwa, doprecyzowano procedurę wycofania protestu, dokonano korekty terminów dot. procedury odwoławczej, dodano zapisy dotyczące wzywiania Wnioskodawców przez LGD do złożenia wyjaśnień i uzupełnień;
6	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 7/2020 z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- zmiany w procedurze wynikały z konieczności dostawiania procedury do obowiązujących przepisów
7	Uchwała Zarządu LGD „Kraina Nafy” Nr 4/2021 z dnia 29.04.2021 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- zmiany wynikające z nowelizacji przepisów dot. wdrażania LSR, w tym m.in. wprowadzenie zmian w zakresie opinowania przez LGD zmian w umowie Beneficjentów;

8	Uchwała Nr 12/2021 Zarządu Lokalnej Grupy Działania „Kraina Nafcy” z dnia 30 września 2021 r. w sprawie zmiany Procedury wyboru operacji	- dostosowanie kart opisu spełniania lokalnych kryteriów do aktualnie dokonanej zmiany kryteriów wyboru operacji;
Lokalne kryteria wyboru operacji		
1	Uchwała WZC nr 12/2015 z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	Przyjęcie lokalnych kryteriów wyboru operacji
2	Uchwała WZC nr 7/2016 z dn. 15.06.2016 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	- zmiana techniczna w lokalnych kryteriach związana ze zmianą wskaźników produktu na rezultatu
3	Uchwała WZC nr 18/2016 z dn. 21.09.2016 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	- zmiana dotycząca okresu prowadzenia działalności gosp. – usunięto zapis do. prowadzenia dział. gosp. krócej niż rok
4	Uchwała WZC nr 7/2017 z dnia 22 marca 2017 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana lokalnych kryteriów wyboru operacji, wynikająca z doświadczenia z pierwszego naboru wniosków i złożonych protestów, konieczność doprecyzowania kryteriów; - zmniejszenie pkt za kryterium dot. utworzenia 1 miejsca pracy z uwagi iż jest to warunek dostępu; - doprecyzowanie kryterium innowacyjności i sposobu weryfikacji (najwyższa liczba punktów jeśli Wnioskodawca przedłoży zaświadczenie/opinię o innowacyjności) - doprecyzowanie określenia kryterium usług okototurystycznych i wykorzystania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego; okres prowadzenia dział – usunięto kryterium - doprecyzowano kryterium Status, Wiek Wnioskodawcy; Kwalifikacje i doświadczenie Wnioskodawcy - usunięto kryterium Zasoby własne – uznano to kryterium za zbędne - kryterium Wielkość miejscowości – zmniejszono ilość punktów w tym kryterium z uwagi na dysproporcję pomiędzy kryteriami, kryterium operacja ma wpływ na promocję obszaru – usunięto kryterium - doświadczenie w realizacji projektów (dot. Grantów) – zmieniono kryterium, tak aby preferowane były operacje składane przez organizacje, które nie mają jeszcze doświadczenia, celem umożliwienia im pozyskania środków i zdobycia doświadczenia.
5	Uchwała WZC nr 2/2020 z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	- zmiana kryterium dot. wykorzystania lokalnych zasobów, w związku z licznymi protestami dotyczącymi punktacji w tym kryterium
6	Uchwała WZC nr 5/2021 z dnia 27 września 2021 r. w sprawie zmiany lokalnych kryteriów	<ul style="list-style-type: none"> - usunięcie kryterium dotyczącego miejsc pracy, zmniejszenie pkt za innowacyjność, status, wiek, usunięcie kryterium dot. rodzaju świadczonych usług; usunięcie kryterium dot. realizacji większej liczby wskaźników, dodanie kryterium dot. okresu zamieszkania na obszarze LGD, dodanie kryterium dot. udziału w szkoleniu;

Tabela 13 Historia zmian LSR „Kraina Nafcy

Analizując dane związane z tematem postępu rzeczowego, można określić, że przebiegał on w stopniu bardzo zadawalającym. Osiągnięte wskaźniki prawie w każdym z czterech celów głównych często przekraczały założone wartości. Trzeba podkreślić, ogromną skuteczność mieszkańców całego obszaru LGD „Kraina Nafty”, która wykazała się niezwykle wysokim poziomem przedsiębiorczości, na tle innych Lokalnych Grup Działania. Szczególnie w pierwszym celu związanym z rozwojem przedsiębiorczości wskaźniki osiągnęły bardzo wysoki poziom. Na uwagę zasługują dane odnośnie dwóch celów szczegółowych 1.1 i 1.2 tj. wsparcie przedsiębiorczości oraz branży turystycznej oraz wspieranie mieszkańców w podejmowaniu działalności gospodarczej i podnoszeniu kwalifikacji, w których wskaźniki rezultatu osiągnęły bardzo wysokie wartości, co należy uznać za sukces. Trzeba również zwrócić uwagę na realizację czwartego celu ogólnego, który odnosił się do budowy kapitału społecznego i rozwoju samoorganizacji na poziomie lokalnym. Również w tym celu postęp rzeczowy przebiegał bardzo sprawnie, większość celów szczegółowych uzyskała bardzo wysoki rezultat procentowy, wahający się między 100% a 300%. Nie w pełni osiągnięty został jedynie wskaźnik produktu, związany z realizacją projektów współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym - 50%, co wiąże się bezpośrednio z faktem, iż 1 projekt jest w trakcie realizacji, wskaźnik zostanie osiągnięty po jego realizacji. LGD „Kraina Nafty” zaplanowało jeszcze dodatkowy – 4 – projekt współpracy, który jest na etapie planowania. Istnieje więc duże prawdopodobieństwo, że wskaźniki zostaną w pełni osiągnięte do końca okresu programowania. Spoglądając na dane zawarte w dokumencie strategicznym, wywiadów oraz danych pozyskanych z GUS, nie ma żadnych obaw w kontekście realizacji założonych celów oraz dalszego funkcjonowania LGD „Kraina Nafty”.

Rzeczowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w ISR (stan na 31.03.2022 r.)

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Kod wskaźnika (dotyczy EFRRO W)	Jednostka miary	Stan początkowy	Stan docelowy	Realizacja (%)	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Kod wskaźnika (dotyczy EFRRO W)	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
													U	P
1. Przedsiębiorcy mieszkający w powiecie lub podlegającym podlegającym	1.1: Wsparcie przedsiębiorczości oraz branży turystycznej poprzez tworzenie zintegrowanych produktów	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	1.3	pełny etat średnioroczny	0	69	114,49	1.1.1 Rozwój istniejących przedsiębiorstw w zakresie kreowania nowych miejsc pracy, innowacyjności i zintegrowanych produktów turystyki wiejskiej na obszarze LGD „Kraina Nafy”	Liczba zrealizowanych operacji	1.2	szt	9	100,00	88,89
													Liczba zrealizowanych operacji ukierunkowanych na innowacje	2.13
		Liczba zintegrowanych produktów turystycznych, powstałych w ramach operacji	-	Szt.	0	4	275,00							
gospodarstwa rolnego – gospodarczą wpływają na rozwój ekonomiczny obszarów	LGD „Kraina Nafy”	Liczba osób korzystających z zintegrowanych ofert	-	osoby	0	150	246,67							

1.2. Wsparanie mieszkańców w obszarze w podjętym działalności gospodarcze i podnoszeniu kwalifikacji zawodowyc h	Liczba nowych lub zmodernizowan ych miejsc noclegowych, powstałych w ramach operacji	2.6	Szt.	0	14	592,86	1.2.1 Rozwój przedsiębiorczoś ci i działania edukacyjne podnoszące kwalifikacje zawodowe mieszkańców obszaru LGD „Kraina Nafty”	Liczba zrealizowan ych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorst wa	1.1	szt	57	77,19	68,42
	Liczba osób, które skorzystały z miejsc noclegowych w ciągu roku w nowych lub przebudowanyc h obiektach turystrycznych	2.7	osoby	0	100	1841,00							
	Liczba osób z grup defaworyzowan ych objętych wspieraniem, które podniosły swoje kwalifikacje zawodowe	2.2	osoby	0	3	600,00							
	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowyc h	2.3	osoby	0	5	360,00	Liczba szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe, zrealizowan ych w ramach wsparcia	2.1	szt	5	540,00	500,00	

2. Podniesienie jakości życia na obszarze LGD „Kraina Nafy”	2.1 Poprawa stanu infrastruktury społecznej (turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej)	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej (turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej)	-	osoby	0	4000	110,25	2.1.1 Przestrzeń publiczna i baza turystyczna LGD „Kraina Nafy”	Liczba nowych zmodernizowanych lub doposażonych obiektów infrastruktury społecznej (turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej)	2.4; 2.5	szt	56	80,36	69,64
3. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona środowiska przyrodniczego	3.1 Wzmocnienie tożsamości mieszkańców w oparciu o tradycje i środowisko przyrodnicze	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	-	osoby	0	150	112,00	3.1.1 Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru LGD „Kraina Nafy”	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	2.9	szt	3	100,00	100,00
									Liczba zrealizowanych operacji obejmujących wyposażenie mające na celu szczenie lokalnej kultury i dziedzictwa lokalnego					

	<p>promocyjnymi produktów, usług i regionu</p> <p>Zwiększenie zainteresowania wvalorami i atrakcjami obszaru LGD - mierzone liczbą wejść na stronę internetową i pobraniem aplikacji mobilnej do 2020 r.</p> <p>Liczba uczestników wizyty studyjnej deklarujących zwiększenie świadomości w zakresie korzyści wynikających z prowadzenia działalności enoturystycznej.</p>		4.5	osoby	0	5000	137,84	walory obszaru LGD	Liczba wydawnictw promujących obszar LGD	-	szt	12	108,33	108,33
<p>4. Budowanie kapitału społecznego i rozwój samorządności na poziomie lokalnym</p>	<p>4.1 Wsparcie informacyjne o - szkoleniowe mieszkańcó w i organizacji z obszaru LGD</p> <p>Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na</p>	<p>4.1.1 Rozwój kapitału społecznego</p>	-	osoby	0	1000	331,70	Liczba zadań w zakresie animacji i aktywizacji społeczności lokalnej	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	-	szt	50	106,00	106,00
										4.2	szt	250	281,20	281,20

realizację LSR, świadczonego w Biurze LGD																			
Liczba osób które podniosły wiedzę w zakresie pozyskiwania środków i realizacji/rozliczania projektów	-	osoby	0	100, w tym 40 os. z gr. defaworyzowanych	213,00														
Liczba osób pozytywnie oceniających jakość szkoleń organizowanych przez LGD	-	osoby	0	co najmniej 100 os.	194,00														
Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych	-	osoby	0	150	257,33														
Liczba osób zadowolonych ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych przeprowadzonych przez LGD	-	osoby	0	120	194,17														
Liczba szkoleń zorganizowanych dla społeczności lokalnej	-	szt	10	130,00	130,00														
Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	4.3	szt	25	116,00	116,00														

4.2 Poprawa kwalifikacji i zarządzania na poziomie lokalnym	Liczba osób, które podniosły kompetencje w zakresie wdrażania LSR	-	osoby	0	20	135,00	4.2.1 Działania podnoszące kompetencje osób zaangażowanych w realizację LSR	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	4.1	osobodzień	35	125,71	125,71
4.3 Współpraca i wymiana wzajemnych doświadczeń	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: - przyrodnicze - kulturowe - historyczne - turystyczne - produkty lokalne	3.3	Szt.	0	1	100,00	4.3.1 Realizacja projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	Liczba przygotowanych projektów współpracy	3.1	szt	2	100,00	100,00
4.3 Współpraca i wymiana wzajemnych doświadczeń	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: - przedsiębiorcy - grupy de fakto/zwane (określone w LSR) - młodzież - turyści - inne	3.4	Szt.	0	3	66,67	4.3.1 Realizacja projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	Liczba zrealizowanych projektów współpracy w tym projektów współpracy międzynarodowej	3.2	szt	4, w tym 1 między narodowy	50,00	50,00
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	-	Szt.	0	8	100,00							

Tabela 14 Rzeczowy postęp w realizacji LSR "Kraina Noft"

W latach 2016-2021 największą popularnością cieszyły się nabory związane z zakładaniem nowych działalności gospodarczych lub rozwijaniem istniejących przedsiębiorstw. Ilość złożonych wniosków zdecydowanie przekraczała możliwości budżetowe LSR. Najwięcej wniosków złożono w pierwszym okresie tj. rok 2016, kiedy to złożonych zostało 27 projektów, finalnie podpisano 16 umów o przyznanie pomocy. W ramach tego naboru złożono największą ilość protestów w liczbie 5, w których wnioskodawcy próbowali się odwołać od decyzji Rady (organu oceniającego).

W 2019 i 2020 złożono zdecydowanie mniej wniosków niż w latach wcześniejszych, czego głównym powodem był mniejszy zaplanowany budżet.

W ramach przedsięwzięcia związanego z rozwojem infrastruktury społecznej liczba złożonych wniosków w każdym przeprowadzonym naborze była podobna – 8 do 10. Wszystkie wybrane do dofinansowania projekty w ramach dostępnego limitu środków, zakończyły się podpisaniem umowy o przyznanie pomocy, większość z nich jest już rozliczona. Także w tej kategorii, w każdym z naborów składano protesty – tylko kilka z nich zakończyło się pozytywnie.

Pandemia COVID-19 nie wpłynęła znacząco na zahamowanie procesów rozwojowych na terenie LGD „Kraina Nafty”, żaden z Beneficjentów nie odstąpił od realizacji zawartej umowy. W okresie pandemii organizowano, bez większych ograniczeń, spotkania informacyjne i szkolenia oraz nabory wniosków.

Dużą popularnością cieszyły się również wnioski w formie grantowej, dotyczyły one głównie przedsięwzięć związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz z rozwojem turystyki. W latach 2016-2018 składano podobną ilość wniosków. Szczegółowe dane dotyczące historii naborów w latach 2016-2021 zaprezentowano w tabeli poniżej, obrazującej stan na dzień 30.06.2022 r

Numer naboru	Data naboru od... do...	Przedsięwzięcie (w nawiasie wpisać K – konkurs, O – operacja własna, G – projekt grantowy)	Liczba złożonych wniosków	Liczba wybranych wniosków (dotyczy wszystkich wniosków, również wykraczających poza limit)	Liczba podpisanych umów (w przypadku grantów, proszę podać liczbę umów z grantobiorcami)	Protesty złożone (w przypadku grantów – odwołania)	Protesty / odwołania uwzględnione
1/2016	17.11.2016 r. do 05.12.2016 r.	Przedsięwzięcie 1.2.1 Rozwój przedsiębiorczości i działania edukacyjne podnoszące kwalifikacje zawodowe mieszkańców obszaru LGD „Kraina Nafcy” (K)	27	25	16	5	1
4/2017	20.11.2017 r. do 04.12.2017 r.		25	25	8	3	0
7/2019	9-25.10.2019 r.		16	16	10	2	0
8/2020	2-16.11.2020 r.		15	12	9	2	0
2/2021	24.11.2021 do 9.12.2021 r.	Przedsięwzięcie 1.1.1 Rozwój istniejących przedsiębiorstw w zakresie kreowania nowych miejsc pracy, innowacyjności i zintegrowanych produktów turystyki wiejskiej na obszarze LGD „Kraina Nafcy” (K)	25	22	11	1	0
2/2017	12.06.2017 r. do 30.06.2017 r.		18	16	3	1	0
5/2018	21.05.2018 r. do 5.06.2018 r.		6	6	5	0	0
10/2020	2-16.11.2020 r.		1	1	1	0	0
3/2017	12.06.2017 r. do 28.06.2017 r.	Przedsięwzięcie 2.1.1 Przeszłość publiczna i baza turystyczna LGD „Kraina Nafcy” (K)	10	10	9	2	1
6/2019	9-25.09.2019 r.		10	10	7	2	1
9/2020	2-16.11.2020 r.		9	9	9	3	3
1/2021	23.11.2021 do 8.12.2021 r.		8	8	7	1	1
1/2017/G	30.12.2016 r. do 20.01.2017 r.	Przedsięwzięcie 3.1.1 Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru LGD „Kraina Nafcy” (G)	24	21	14	1	0
2/2017/G	1-15.12.2017 r.	Przedsięwzięcie 3.1.2 Działania promujące walory obszaru LGD (G)	22	21	14	0	0
3/2018/G	12-26.2018 r.	Przedsięwzięcie 2.1.1 Przestrzeń publiczna i baza turystyczna LGD „Kraina Nafcy” (G)	13	13	12	0	0

Tabela 15 Historia naborów w LGD „Kraina Nafcy” w latach 2016 -2021

Na obszarze LGD „Kraina Nafty” za kluczowe obszary interwencji uznano: sektor przedsiębiorczości tzn. podejmowanie lub rozszerzanie działalności gospodarczych, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz tworzenia zintegrowanego produktu turystyki wiejskiej. Następnie skupiono się na tematyce związanej z podniesieniem komfortu życia na obszarach gmin LGD „Kraina Nafty”. Kolejnym nadrzędnym celem wyostanowanym w dokumencie strategicznym był szeroko pojęty temat zachowania dziedzictwa kulturowego i ochrony środowiska. Za równie ważny obszar uznano budowę kapitału społecznego oraz rozwój samoorganizacji na poziomie lokalnym.

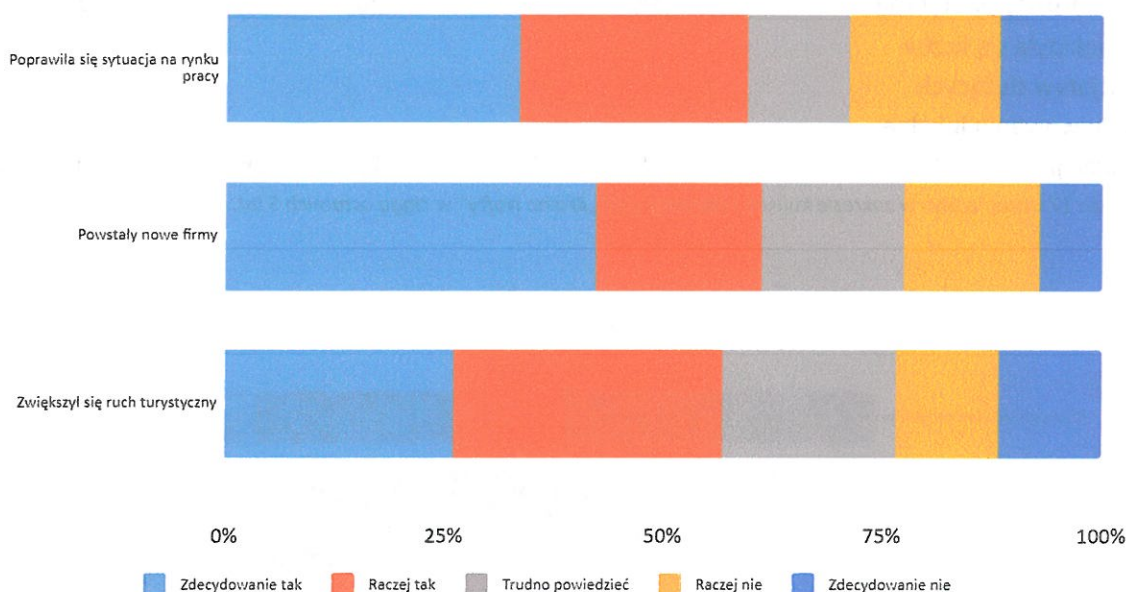
Warto sprawdzić jak sami mieszkańcy, którzy oddali swoje głosy w ankiecie, oceniają zmiany jakie zaszły w przeciągu ostatnich pięciu lat na obszarze LGD i czy potwierdzają one obraz wyłaniający się z danych zaprezentowanych we wcześniejszych częściach raportu. Na początek analizie poddane zostaną opinie na temat przedsiębiorczości.

W ankiecie dotyczącej zmian w zakresie przedsiębiorczości na obszarze LGD „Kraina Nafty” w ciągu ostatnich 5 lat, ankietowani mieszkańcy w liczbie 111, dość pozytywnie odnoszą się do zmian zachodzących w najbliższym otoczeniu. Ponad połowa ankietowanych dostrzegła pozytywne zmiany w obszarze przedsiębiorczości, potwierdzają fakt, że zwiększył się ruch turystyczny, zauważono również poprawę sytuacji na rynku pracy oraz nowo powstałe firmy. Warto jednak podkreślić, że część mieszkańców nie wyrażała swojej opinii w pytaniach ankietowych i wybierała odpowiedź „trudno powiedzieć” – grupa ta liczy ok. 11-17%. Trzeba również uwzględnić głosy negatywne, które zaprzeczają jakimkolwiek rozwojowi w opisanych obszarach, warto więc pochylić się nad krytycznymi odpowiedziami, które pojawiły się przy każdym pytaniu zawartym w ankiecie i przeanalizować kwestię dwuznacznych odpowiedzi wśród mieszkańców gmin. Wyszczególnione dane dotyczące odpowiedzi ankietowanych zawarto w tabeli oraz wykresie poniżej.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?						
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Suma
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	37	29	13	19	13	111
Powstały nowe firmy	47	21	18	17	8	111
Zwiększył się ruch turystyczny	29	34	22	13	13	111

Tabela 16 Ocena zmian w zakresie przedsiębiorczości obszaru LGD w ciągu ostatnich 5 lat.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=111)

Wykres 6 Ocena zmian w zakresie przedsiębiorczości obszaru LGD w ciągu ostatnich 5 lat.

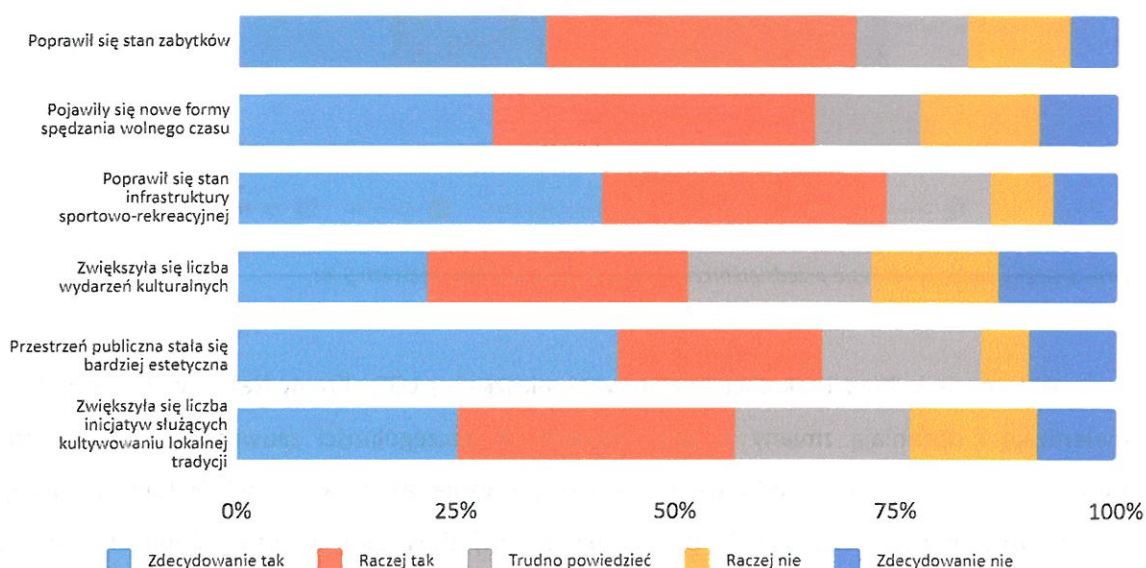
W temacie kultury i rekreacji ankietowani mieszkańcy LGD „Krainy Nafty” w liczbie 111 osób potwierdzają i doceniają zmiany w tym obszarze. W szczególności zauważono poprawę stanu zabytków, 70% ankietowanych odpowiedziało “zdecydowanie tak” i “raczej tak”. Natomiast najwięcej respondentów, ponad 73%, oceniło pozytywnie zmiany dotyczące poprawy stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Analizując poniższe dane można określić, iż wciąż za mało dzieje się w obszarze wydarzeń kulturowych, tylko 51% potwierdziło zmiany lub poprawę sytuacji w tej przestrzeni, natomiast reszta ankietowanych tych zmian nie potwierdza. Szczegółowe dane dotyczące kultury i rekreacji zaprezentowano w tabeli i wykresie poniżej.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?						
	Zdecydowani e tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Suma
Poprawił się stan zabytków	39	39	14	13	6	111
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	32	41	13	15	10	111
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	46	36	13	8	8	111

Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	24	33	23	16	15	111
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	48	26	20	6	11	111
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	28	35	22	16	10	111

Tabela 17 Ocena zmian w zakresie kultury i rekreacji LGD „Kraina Nafty” w ciągu ostatnich 5 lat.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszyły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=111)

Wykres 7 Ocena zmian w zakresie kultury i rekreacji LGD „Kraina Nafty” w ciągu ostatnich 5 lat.

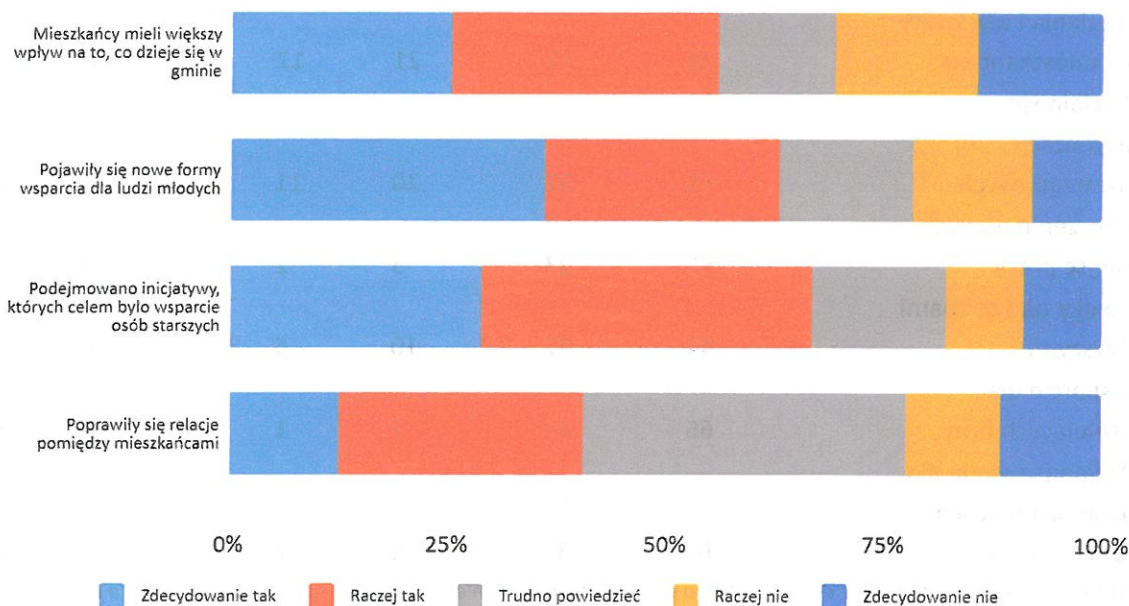
W gestii zmian z zakresu aktywizacji i kapitału społecznego “Krainy Nafty” analizując przeprowadzoną ankietę można uznać, że badani mieszkańcy zauważają zachodzące zmiany, choć odpowiedzi na poszczególne pytania w ankiecie są podzielone i zróżnicowane. Najwięcej ankietowanych potwierdziło zmiany związane ze wspieraniem osób starszych (74 osoby spośród 111 ankietowanych odpowiedziało twierdząco). Na uwagę zasługuje ostatnie pytanie zawarte w ankiecie, odnoszące się do poprawy relacji między mieszkańcami. Jedynie 40% respondentów potwierdziło, że relacje uległy pozytywnym zmianom, natomiast prawie 37% nie jest w stanie określić swojego stanowiska w tym temacie, reszta ankietowanych (23%) zaprzecza by relacje uległy polepszeniu. Jest to dość zaskakujący wynik w kontekście diagnozy LSR oraz wywiadów ewaluacyjnych, w których podkreślano, iż budowa a także wzmacnianie kapitału społecznego jest niezwykle ważne dla

funkcjonowania i rozwoju całej grupy LGD. Szczegółowe dane odnośnie aktywizacji oraz kapitału społecznego znajdują się w tabeli i wykresie poniżej.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszyły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?						
	Zdecydowani		Trudno powiedzieć	Zdecydowanie		Suma
	e tak	Raczej tak		Raczej nie	nie	
Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	28	34	15	18	16	111
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	40	30	17	15	9	111
Podjęmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	32	42	17	10	10	111
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	14	31	41	12	13	111

Tabela 18 Ocena zmian w zakresie aktywacji i kapitału społecznego w LGD "Kraina Nafty" w ciągu ostatnich 5 lat.

Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszyły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany? (N=111)

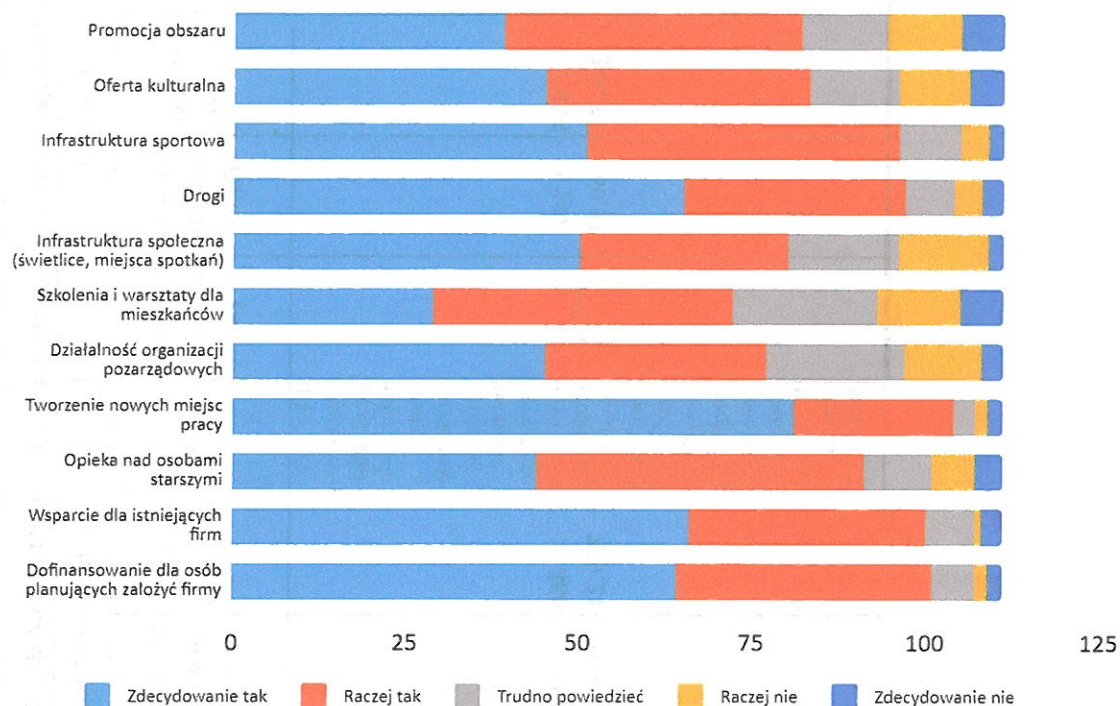
Wykres 8 Ocena zmian w zakresie aktywacji i kapitału społecznego w LGD "Kraina Nafty" w ciągu ostatnich 5 lat.

Badani mieszkańcy gmin wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" wskazali, iż obszarów wymagających dofinansowania jest wciąż bardzo dużo. Prawie wszystkie odpowiedzi oscylowały na poziomie ok. 70% lub wyżej, tym samym wskazując dużą potrzebę pomocy w wielu dziedzinach. Ponad 90% ankietowanych odpowiedziało, że obszarem wymagającym wsparcia jest przedsiębiorczość, a dokładnie: wsparcie w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz rozwijanie tych istniejących, wskazano także potrzebę dofinansowania osób planujących założyć firmę. Równie wysokie wyniki uzyskały kategorie związane z infrastrukturą sportową (86% ankietowanych) oraz stan dróg (87% ankietowanych). Kategoria, która uzyskała najmniej głosów "na tak" to: szkolenia i warsztaty dla mieszkańców, gdzie 64% ankietowanych wskazało potrzebę dofinansowania w tym obszarze. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli i wykresie poniżej.

Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania w Pana/i gminie?						
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Suma
Promocja obszaru	39	43	12	11	6	111
Oferta kulturalna	45	38	13	10	5	111
Infrastruktura sportowa	51	45	9	4	2	111
Drogi	65	32	7	4	3	111
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	50	30	16	13	2	111
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	29	43	21	12	6	111
Działalność organizacji pozarządowych	45	32	20	11	3	111
Tworzenie nowych miejsc pracy	81	23	3	2	2	111
Opieka nad osobami starszymi	44	47	10	6	4	111
Wsparcie dla istniejących firm	66	34	7	1	3	111
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	64	37	6	2	2	111

Tabela 19 Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru LGD „Kraina Nafty”.

Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania w Pana/i gminie? (N=111)

Wykres 9 Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru.

5.3. Realizacja planu działania (budżet)

Analizując dane dotyczące postępu finansowego, możemy stwierdzić, iż jego realizacja przebiegała zgodnie z założeniami planu finansowego. Duża część zaplanowanych celów została zrealizowana na satysfakcjonującym poziomie, większość celów osiągnęło pułap między 66% a 100%. Jedynie w pojedynczych przypadkach wartości realizacji budżetów były niższe. Warto zastanowić się nad celem szczegółowym związanym ze współpracą i wymianą wzajemnych doświadczeń (4 cel ogólny), który został zrealizowany na obecną chwilę na poziomie 50 %, na taką sytuację mają wpływ

2 niezrealizowane projekty współpracy, z których jeden jest w toku procedowania. Co ciekawe bardzo wysoki wynik uzyskał cel szczegółowy należący do tej samej grupy celów ogólnych (cel 4 - budowa kapitału społecznego i rozwój samoorganizacji) odnoszący się do poprawy kwalifikacji i zarządzania na poziomie lokalnym, który został zrealizowany w prawie 129%, dając tym samym najwyższą wartość osiągnięcia wskaźnika w całym planie finansowym LGD „Kraina Nafty”, co świadczy o wysokiej dbałości LGD „Kraina Nafty” w zakresie kwalifikacji kadry zajmującej się wdrażaniem LSR. Odnosząc się do danych zawartych w poniższej tabeli oraz przeprowadzonych wywiadów ewaluacyjnych- nie ma większych obaw o poziom realizacji wszystkich założonych celów i przedsięwzięć.

Finansowa realizacja celów oraz przedsięwzięć w LSR (stan na 31.03.2022) dane na dzień 31.03.2022 r.

Cele ogólne			Cele szczegółowe			Przedsięwzięcia								
Nazwa	Budżet w LSR EURO	Realizacja budżetu EURO	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Budżet w LSR EURO	Realizacja budżetu EURO	Realizacja budżetu [%]	Nazwa	Program / fundusz	Budżet w LSR EURO	Pomoc przyznana		Pomoc wypłacona	
											Realizacja budżetu EURO	Realizacja budżetu [%]	Realizacja budżetu EURO	Realizacja budżetu [%]
1. Przedsiębiorcy mieszkający podejmując lub rozszerzając działalność gospodarczą wpływają na rozwój ekonomiczno-gospodarczy obszaru	1 805 206,51	1 254 560,93	69,50	1.1: Wsparcie przedsiębiorczości oraz branży turystycznej poprzez tworzenie zintegrowanych produktów turystyki wiejskiej oraz nowych miejsc pracy na obszarze LGD „Kraina Narby”	466 739,21	359 569,90	77,04	1.1.1: Rozwój istniejących przedsiębiorstw w zakresie kreowania nowych miejsc pracy, innowacyjnych i zintegrowanych produktów turystyki wiejskiej na obszarze LGD „Kraina Narby”	EFRR O W/19.2	466 739,21	419 331,83	89,84	359 569,90	77,04

				1.2.: Wsparanie mieszkańców w obszarze W podejmowa ni działalności gospodarcz eji i podnoszeni u kwalifikacji zawodowyc h		1 338 467,30	894 991,03	66,87	1.2.1 Rozwój przedsiębior czości i działania edukacyjne podnoszące kwalifikacj e zawodowe mieszkańców w obszarze LGD „Kraina Naftę”	EFRRRO W/19.2	1 338 467,30	1 005 144,54	75,10	894 991,03	66,87
			2.1 Poprawa stanu infrastrukt ry społecznej (turystyczn ej, rekreacyjne ji i kulturalnej)		1 849 303,61	950 935,16	51,42	2.1.1 Przeznacz publiczna i baza turystyczna LGD „Kraina Naftę”	EFRRRO W/19.2	1 612 303,61	1 211 713,53	75,15	933 378,16	57,89	
2 Podniesienie jakości życia na obszarze LGD „Kraina Naftę”	1 849 303,61	950 935,16	51,42							EFRRRO W/19.3	237 000,00	17 557,00	7,41	17 557,00	7,41
			3.1 Wzmocnie nie tożsamości mieszkańców w oparcu o tradycje i środowisko prze rodnicze	3.1.1 Dziedzictw o kulturowe i prze rodnicze w obszarze LGD „Kraina Naftę”		57 192,42	57 192,42	100,00	3.1.2 Działania promujące w walory	EFRRRO W/19.2	57 192,42	57 192,42	100,00	57 192,42	100,00
3 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona środowiska prze rodnicze go	137 989,88	132 757,17	96,21							EFRRRO W/19.2	80 797,46	75 564,75	93,52	80 797,46	100,00

4. Budowanie kapitału społecznego i rozwój samoorganizacji na poziomie lokalnym	622	559	89,96	4.1	4.2	4.3	4.1.1	4.2.1	4.3.1	obszaru LGD					
										EFRRRO w/19,3	100,00	EFRRRO w/19,4	100,00		
				Wsparcie informacyjno - szkoleniowe mieszkańców w organizacji z obszaru LGD	Poprawa kwalifikacji zarządczenia na poziomie lokalnym	Współpraca i wymiana wzajemnych doświadczeń	Rozwój kapitału społecznego	Działania podnoszące kompetencje osób zaangażowanych w realizację LSR	Realizacja projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	EFRRRO w/19,3	12 500,00	12 500,00	100,00	12 500,00	100,00
				589	7 500,00	25 000,00	544	544	47,67	EFRRRO w/19,4	10 000,00	4 767,29	47,67	4 767,29	47,67
				544	9 669,51	5 000,00	958,40	958,40	47,67		12 500,00	4 767,29	47,67	4 767,29	47,67
				92,43	128,93	20,00	92,43	92,43	47,67		100,00	47,67	47,67	47,67	47,67
				560,00	7 500,00	25 000,00	958,40	958,40	47,67		12 500,00	4 767,29	47,67	4 767,29	47,67
				560,00	9 669,51	5 000,00	958,40	958,40	47,67		12 500,00	4 767,29	47,67	4 767,29	47,67
				560,00	128,93	20,00	92,43	92,43	47,67		100,00	47,67	47,67	47,67	47,67

	ERROR 19.2	3 533 000,00	2 751 679,78	77,89	2 303 428,97	65,20
	ERROR 19.3	274 500,00	35 057,00	12,77	35 057,00	12,77
	ERROR 19.4	607 060,00	559 395,20	92,15	559 395,20	92,15
		4 414 560,00	3 346 131,98	75,80	2 897 881,17	65,64

Tabela 20 Postępowanie finansowe LGD "Kraina Nafty".

5.4. Projekty współpracy

W ramach projektów współpracy poddziałanie 19.3 PROW 2014-2020 LGD „Kraina Nafty” w latach 2018-2019 udało się zrealizować jeden projekt na poziomie krajowym oraz jeden projekt międzynarodowy, a kolejne 2 są w trakcie realizacji oraz planowania.

Dzięki współpracy czterech partnerskich LGD powstał projekt pt. „Sieć Infrastruktury Rekreacyjnej”. W ramach projektu powstała sieć siłowni plenerowych w ilości 24, rozlokowanych na terenie partnerów projektu, w tym 6 obiektów na terenie LGD „Kraina Nafty” (w miejscowościach Rogi, Daliowa, Potok, Lubatówka, Dukla, Żeglce). Łączna wartość przedsięwzięcia wyniosła ponad 425 000,00 złotych. Koszt poniesiony po stronie LGD „Kraina Nafty” to 80 228,10 zł. Powstałe tzw. małe obiekty architektury z pewnością mają wpływ na podniesienie komfortu i jakości życia lokalnej społeczności, a także pełnią funkcję rekreacyjną, zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Dodatkowo tego typu obiekty, przyczyniają się do zwiększenia aktywności ruchowej i zacieśniania więzi społecznych, poprzez powstanie nowych miejsc spotkań, o które trudniej w małych miejscowościach.

„Międzynarodowa Promocja Enoturystyki i Dziedzictwa Lokalnego” to projekt zrealizowany w ramach Polsko - Węgierskiej współpracy. W projekcie po stronie Polskiej wzięły udział cztery LGD, w tym LGD „Kraina Nafty” oraz partnerskie węgierskie LGD. Celem zrealizowanego przedsięwzięcia było zwiększenie atrakcyjności turystycznej, promocja obszarów i produktów lokalnych oraz wzmacnianie współpracy obszarów partnerskich LGD. Zakres projektu obejmował: wydanie publikacji książkowej, promującej obszary partnerskie w nawiązaniu do enoturystyki, w tym historii winiarstwa, szlaków winnych, turystycznych, prezentację lokalnych produktów, a także innych atrakcji turystycznych. Przygotowano również aplikację mobilną o nazwie „Enotrip”, zawierającą informacje na temat walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy rozrywkowych. Dzięki powstałej aplikacji w łatwy sposób, za pomocą systemu GPS, można zlokalizować obiekty typu: miejscowe gospodarstwa oferujące lokalne produkty (miody, sery, wędliny itd.), a także uzyskać informacje odnośnie tras wycieczkowych, punktów widokowych itp. Realizacja projektu przyczyniła się do rozwoju turystyki, w tym enoturystyki na obszarze LSR. Jest to doskonały sposób na promocję turystyczną partnerskich regionów. Niewielkie gospodarstwa winiarskie, agroturystyczne, a także lokalni rzemieślnicy i wytwórcy mieli szansę stać się trwałym elementem regionalnego pejzażu. Wzrost liczby odwiedzających i korzystających z oferowanych przez nich usług wpłynie na zwiększenie dochodów tych osób, wzrost ekonomiczno-gospodarczy oraz poprawę jakości życia na obszarze LSR. Realizacja projektu pozwoliła także, na wzmocnienie współpracy pomiędzy partnerskimi LGD oraz producentami lokalnymi z obszarów objętych projektem. Projekt przyczynił się do międzynarodowej promocji obszaru LSR partnerskich LGD oraz do wzbogacenia oferty turystycznej tego obszaru. Szczegółowe informacje na temat projektów współpracy zaprezentowano w tabelach poniżej.

Tytuł projektu (akronim projektu współpracy)			
Sieć Infrastruktury Rekreacyjnej (SIR)			
Informacje o projekcie			
Data rozpoczęcia:	8.06.2018	Data zakończenia, jeśli została zakończona, lub aktualny etap:	31.05.2019
Charakter projektu:	x krajowy	☐ międzynarodowy	
Czas trwania (planowanych) działań w miesiącach:	12 m-cy	Calkowity budżet projektu (w zł):	425 173,95 zł
		Udział finansowy LGD w którym prowadzona jest ewaluacja (w zł):	80 228,10
Kraje zaangażowane (dotyczy współpracy międzynarodowej)	nd	Liczba partnerów (w podziale na krajowych i zagranicznych)	Krajowych: 4 Zagranicznych: nd
Czy LGD, w którym prowadzona jest ewaluacja był partnerem wiodącym w tym projekcie współpracy?	☐ tak	☒ nie	
Opis projektu			
Proszę opisać korzyści dla: wzmocnienia kapitału społecznego, zachowania dziedzictwa lokalnego / rozwoju lokalnego / turystyki	Dla uczestników projektu Dla osób poza projektem	Poprawa jakości życia, aktywizacja mieszkańców, podniesienie atrakcyjności obszaru objętego projektem poprzez budowę 24 obiektów infrastruktury rekreacyjnej - sfilowni plenerowych na terenie każdej z gmin objętych LSR partnerów projektu współpracy. Powstałe obiekty cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców, którzy chętnie korzystają z powstałej infrastruktury.	
Proszę opisać, jakie projekt wykorzystuje zasoby przyrodnicze, historyczne, produktów	Przyrodnicze Historyczne Produkty lokalne		
	Przyrodnicze	nd	
	Historyczne	nd	
	Produkty lokalne	nd	

lokalnych, kulturowych, turystycznych, inne	Kulturowe	nd
	Turystyczne	Powstałe obiekty służą rozwijaniu turystyki i rekreacji na obszarze LGD.
	Inne, jakie?	nd
Czy projekt dotyczył (angażował) grup/y defaworyzowanych/ej (wymienić jakie)	nd	
Proszę opisać innowacyjność projektu (jeśli dotyczy)	W ramach projektu polegającego na budowie obiektów małej architektury pełniących funkcje rekreacyjne – innowacyjnym elementem było zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych gdzie indziej, jednak mających nowatorski charakter na danym terenie. W miejscowościach, w których w ramach projektu współpracy powstały wybudowane siłownie plenerowe nie było tego typu obiektów, poprzez co nowopowstała infrastruktura techniczna miała nowatorski charakter.	
Proszę opisać trwałość efektów projekt	Z powstałych siłowni nadal mogą i korzystają mieszkańcy i turyści. Obiekty są w ciągłej eksploatacji.	
Osiągnięte wskaźniki	Nazwa wskaźnika	Liczba
	Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	24 (w tym na naszym obszarze 6)
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1
	Liczba zakupionych gadżetów	300
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	4
	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści, inne	1
Inne uwagi dotyczące projektu	Liczba osób korzystających z nowopowstałych obiektów infrastruktury rekreacyjnej	2944
	-	

Tabela 21 Projekt współpracy krajowej LGD "Kraina Nafiy".

Międzynarodowa Promocja Enoturystryki i Dziedzictwa Lokalnego (MPEIDL)

Informacje o projekcie

Data rozpoczęcia:	23 Październik 2018	Data zakończenia, jeśli została zakończona, lub aktualny etap:	30 listopad 2019
Charakter projektu:	☐ krajowy	☒ międzynarodowy	
Czas trwania (planowanych) działań w miesiącach:	12 m-cy	Całkowity budżet projektu (w zł):	187 500 zł koszty poniesione, koszty kwalifikowalne 183 000,00 zł
		Udział finansowy LGD w którym prowadzona jest ewaluacja (w zł):	61 125,00 zł, w tym dofinansowanie 60 000 zł.
Kraje zaangażowane (dotyczy współpracy międzynarodowej)	Polska; Węgry	Liczba partnerów (w podziale na krajowych i zagranicznych)	Krajowych: 4 Zagranicznych: 1
Czy LGD, w którym prowadzona jest ewaluacja był partnerem wiodącym w tym projekcie współpracy?	☒ tak	☐ nie	

Opis projektu

Proszę opisać korzyści dla: wzmocnienia kapitału społecznego, zachowania dziedzictwa lokalnego / rozwoju lokalnego / turystyki	Dla uczestników projektu	Celem operacji było: zwiększenie atrakcyjności turystycznej, promocja obszarów i produktów lokalnych oraz wzmocnienie współpracy obszarów objętych LSR partnerskich LGD, poprzez rozwój enoturystyki i produktów lokalnych, publikację, aplikację mobilną oraz wizytę studyjną. W ramach projektu zrealizowane zostały następujące zadania: 1. Przygotowanie projektu – spotkanie z partnerami dotyczące realizacji projektu współpracy. Celem spotkania było omówienie i doprecyzowanie wspólnie realizowanych zagadnień, w szczególności organizacji wyjazdu studyjnego, przekazania materiałów dotyczących wydania publikacji, przygotowania aplikacji mobilnej. 2. Przygotowanie materiałów promocyjnych – w ramach zadania przygotowane zostały różnorodne materiały, których celem jest promocja projektu i walorów obszaru partnerskich LGD. W ramach projektu: – wydano publikację książkową – album promujący obszar 4 LGD oraz partnera węgierskiego, zawierający opis najważniejszych zasobów, w nawiązaniu do enoturystyki – w tym historii winiarstwa, szlaków winnych, turystycznych, prezentację lokalnych produktów, a także innych atrakcji turystycznych. Publikacja zawiera opisy w języku polskim, węgierskim oraz angielskim; – przygotowano aplikację mobilną – – mobilny „przewodnik” po obszarze partnerskich LGD, w tym także partnera węgierskiego, celem promocji obszaru, jako możliwość innowacyjnego i atrakcyjnego zaprezentowania walorów (przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy rozrywkowych, zabdytki, atrakcje, w tym także winnic, gospodarstw enoturystycznych, producentów/przetwórców lokalnych produktów (miody ekologiczne, sery kozie, tradycyjne
	Dla osób poza projektem	

		<p>produkty), zlokalizowanych na obszarze partnerskich LGD.) obszaru z wykorzystaniem lokalizacji GPS. Aplikacja zawiera moduł tras i miejsc, system ułatwiający planowanie wycieczki po danym regionie oraz najważniejsze informacje o regionie, zdjęcia, atrakcje, dojazd. Aplikacja zawiera opisy w języku polskim, węgierskim i angielskim;</p> <p>– utworzono galerię i historię winiarstwa i produktów lokalnych – zadanie zostało zrealizowane przez LGD „Kraina Nafty”, która w swojej siedzibie stworzyła ekspozycję nawiązującą do historii i tradycji winiarstwa na obszarze objętym projektem współpracy, w tym partnera węgierskiego (zdjęcia, gabloty, opisy historyczne.) wraz z prezentacją lokalnych produktów (wyroby z siana, bibuły, koronki, tradycje naftowe, miody, sery kozie) dzięki czemu powstał „materialny” element projektu, każda osoba odwiedzająca biuro może zapoznać się z powstającą ekspozycją oraz poznać historię winiarstwa,</p> <p>3. Organizacja wizyty studyjnej – celem wizyty była prezentacja dobrych praktyk oraz lokalnych produktów, zacieśnienie współpracy, a także wymiana wzajemnych doświadczeń w zakresie winiarstwa, enoturystyki oraz produktów regionalnych. Wizyta miała formę targów, połączona była z konferencją oraz prezentacją winiarstwa, enoturystyki oraz produktów lokalnych.</p> <p>Realizacja projektu przyczyniła się do rozwoju turystyki w tym enoturystyki na obszarze LSR. Jest to doskonały sposób na promocję turystyczną partnerskich regionów. Nie wielkie gospodarstwa winiarskie, agroturystyki, lokalni rzemieślnicy i wytwórcy mieli szansę stać się trwałym elementem ich pejzażu. Wzrost liczby odwiedzających i korzystających z oferowanych przez nich usług wpłynęło na zwiększenie dochodów tych osób, wzrost ekonomiczno-gospodarczy oraz poprawę jakości życia na obszarze LSR.</p> <p>Realizacja projektu pozwoliła także na wzmocnienie współpracy pomiędzy partnerskimi LGD, oraz producentami lokalnymi z obszarów objętych projektem. Projekt przyczynił się do międzynarodowej promocji obszaru LSR partnerskich LGD oraz do wzbogacenia oferty turystycznej tego obszaru.</p>
<p>Proszę opisać, jakie projekt wykorzystuje zasoby przyrodnicze, historyczne, produktów lokalnych, kulturowych, turystycznych, inne</p>	<p>Przyrodnicze</p> <p>Historyczne</p> <p>Produkty lokalne</p> <p>Kulturowe</p> <p>Turystyczne</p> <p>Inne, jakie?</p>	<p>nd</p> <p>nd</p> <p>Prezentacja produktów lokalnych podczas konferencji połączonej z targami (wyjazd studyjny): wino, sery kozie, miody, wędlina, wyroby z siana, bibuły, koronki itp</p> <p>Wydanie albumu promującego obszar 4 LGD oraz partnera węgierskiego, zawierającego opis najważniejszych zasobów, w nawiązaniu do enoturystyki – w tym historii winiarstwa, szlaków winnych, turystycznych, prezentację lokalnych produktów, a także innych atrakcji turystycznych</p> <p>Możliwość innowacyjnego i atrakcyjnego zaprezentowania walorów (przyrodniczych, historycznych, kulturowych, zabytków, atrakcji, w tym także winnic, gospodarstw enoturystycznych, producentów/przetwórców lokalnych produktów zlokalizowanych na obszarze partnerskich LGD, poprzez przygotowanie aplikacji mobilnej ENOTRIP.</p> <p>Nd</p>

Czy projekt dotyczył (angazował) grup/y defaworyzowanych/ej (wymienić jakie)	Nd						
Proszę opisać innowacyjność projektu (jeśli dotyczy)	<p>Jednym z elementów innowacyjności projektu było przygotowanie aplikacji mobilnej – mobilnego „przewodnika” po obszarze partnerskich LGD, w tym także partnera węgierskiego, celem promocji obszaru, jako możliwość innowacyjnego i atrakcyjnego zaprezentowania walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych obszaru, zabytków, atrakcji, w tym także winnic, gospodarstw enoturystycznych, producentów/przetwórców lokalnych produktów (miody ekologiczne, sery kozie, tradycyjne produkty), zlokalizowanych na obszarze partnerskich LGD, z wykorzystaniem lokalizacji GPS. Aplikacja zawiera moduł tras i miejsc, system ułatwiający planowanie wycieczki po danym regionie, listę szlaków turystycznych, miejsca noclegowe, winnice oraz najważniejsze informacje o regionie, zdjęcia, atrakcje, dojazd. Aplikacja zawiera opisy i punkty w języku polskim, węgierskim i angielskim. Aplikacja jest zamieszczona do pobrania na stronach internetowych partnerów projektu. Aplikacja jest innowacyjnym narzędziem zrealizowanym w ramach projektu, ponieważ jest to pierwsza aplikacja dotycząca obszaru objętego projektem, w trzech wersjach językowych, a więc prezentuje innowacyjne podejście do promocji obszaru, z wykorzystaniem najnowszych technologii informacyjnych.</p>						
Proszę opisać trwałość efektów projekt	<p>Jednym z elementów trwałości projektu jest utworzona w ramach projektu w Biurze LGD „Kraina Nafty” - galeria historii winiarstwa i produktów lokalnych. W siedzibie LGD „Kraina Nafty” stworzona została ekspozycja nawiązująca do historii i tradycji winiarstwa na obszarze objętym projektem, w tym partnera węgierskiego (zdjęcia, gabloty, opisy historyczne, itp.) wraz z prezentacją lokalnych produktów (wyroby z siana, bibuły, koronki, tradycje naftowe, miody, sery kozie), dzięki czemu powstał „materiałny” element projektu. Każda osoba odwiedzająca biuro może zapoznać się z powstałą ekspozycją oraz poznać historię winiarstwa, a tym samym do szerszego kręgu dotrze informacja o zrealizowanym projekcie współpracy. Galeria zawierał opisy w języku polskim, węgierskim i angielskim. Treści prezentowane w galerii dotyczą całego obszaru objętego niniejszym projektem, a więc 4 LGD krajowych oraz partnera węgierskiego.</p> <p>Powstała Galeria jest ogólnodostępna w godzinach pracy Biura, jest usytuowana w korytarzu przy Biurze LGD. Informacja o powstaniu Galerii, z informacją o możliwości jej odwiedzenia wraz ze zdjęciami została zamieszczona na stronach internetowych partnerów projektu oraz na stronach gmin. Prowadzona jest ewidencja/wykaz osób odwiedzających. Galeria zostanie utworzona w okresie realizacji projektu i jest nadal utrzymywana w celach promocyjnych, tak aby efekty projektu i nawiązanej współpracy były widoczne jak najdłużej po zakończeniu realizacji projektu. Dzięki utworzeniu i utrzymaniu Galerii mieszkańcy i turyści mogą poznać historię winiarstwa i tradycje oraz walory obszaru. Celem galerii jest promowanie obszaru oraz prezentacja informacji o obszarach partnerskich LGD. Elementem trwałości są wydane i dystrybuowane publikacje książkowe oraz powstała aplikacja mobilna. Istotnym elementem trwałości projektu jest nawiązana współpraca polsko-węgierska oraz wymiana kulturowa, towarzysząca uczestnikom projektu.</p>						
Osiągnięte wskaźniki	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="296 533 357 1742">Nazwa wskaźnika</td> <td data-bbox="296 1742 357 1998">Liczba</td> </tr> <tr> <td data-bbox="248 533 296 1742">Liczba wydanych publikacji</td> <td data-bbox="248 1742 296 1998">1</td> </tr> <tr> <td data-bbox="199 533 248 1742">Aplikacja mobilna</td> <td data-bbox="199 1742 248 1998">1</td> </tr> </table>	Nazwa wskaźnika	Liczba	Liczba wydanych publikacji	1	Aplikacja mobilna	1
Nazwa wskaźnika	Liczba						
Liczba wydanych publikacji	1						
Aplikacja mobilna	1						

	Wyjazd studyjny	1
	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej	1
	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne.	1
	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści, inne	1
	Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi produktów, usług i regionu	300
Inne uwagi dotyczące projektu	Zwiększenie zainteresowania walorami i atrakcjami obszaru LGD – mierzone liczbą wejść na stronę internetową i pobrań aplikacji mobilnej do 2020 r.	6892
	-	

Tabela 22 Projekt współpracy międzynarodowej LGD "Kraina Nafty."

5.5. Projekty poza RLKS

W przypadku działań poza RLKS zostały zrealizowane dwa projekty, oba obejmujące obszar przedsiębiorczości. Projekt "Dotacja na start" współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, który był ukierunkowany na zwiększenie aktywności zawodowej wśród osób powyżej 29 roku życia tj. osób bezrobotnych lub biernych zawodowo. Beneficjentom projektu udzielono bezzwrotnej pomocy finansowej w formie wsparcia w wysokości 23 tysięcy zł. na uruchomienie działalności gospodarczej oraz wsparcia pomostowego w wysokości 12 tysięcy zł. Udzielono również wsparcia merytorycznego w postaci doradztwa i szkoleń w zakresie szeroko pojętej przedsiębiorczości. Głównym rezultatem projektu było powstanie 72 nowych działalności gospodarczych, w których utworzono . 73 miejsca pracy.

Również drugi projekt pt. " Dotacje dla młodych" zrealizowany w ramach Osi Priorytetowej I Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 1.2 Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020, związany jest z rozwojem przedsiębiorczości. Uczestnikami projektu mogły być wyłącznie osoby bezrobotne w wieku: 18-29 lat, niezarejestrowane w urzędzie pracy, nie posiadające statusu osoby uczącej się bądź studiującej w systemie studiów stacjonarnych. W ramach projektu ramach projektu zaplanowano następujące działania: wsparcie szkoleniowe przed rozpoczęciem działalności gospodarczej, wsparcie eksperta dotacyjnego, wsparcie finansowe na założenie własnej działalności gospodarczej w wysokości 23 050 zł dla 36 osób, a także wsparcie pomostowe w okresie 6 miesięcy od założenia działalności w wysokości 2 700 zł netto przez okres 6 miesięcy. Wsparciem dotacyjnym zostanie 36 osób.

Zważając na trudną sytuację demograficzną obszarów LGD „Kraina Nafty” oraz ograniczone perspektywy zawodowe, szczególnie dla osób młodych, niezwykle ważnym okazuje się objęcie opieką młodych osób w wieku produkcyjnym i krzewienie wśród nich przedsiębiorczości.

Lp.	Program/fundusz	Data realizacji działania (rozpoczęcia i zakończenia jeśli dotyczy)	Opis działań	Osiągnięte wskaźniki	Czy działania są kontynuowane po zakończeniu realizacji projektu/działania? W jaki sposób?	Budżet całego projektu/działania
1	<p>Projekt „DOTACJA NA START”</p> <p>W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020</p> <p>VII Regionalny rynek pracy</p> <p>7.3 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości</p>	Okres realizacji: 2016-2018	<p>Celem projektu było zwiększenie aktywności zawodowej i zdolności do samozatrudnienia 71 osób bezrobotnych lub biernych zawodowo zamieszkujących obszary miejskie i wiejskie w powiatach: bieszczadzkim, brzozowskim, dębickim, jasielskim, krośnieńskim, leskim, sanockim, strzyżowskim i mieście Krosno.</p> <p>Rodzaje wsparcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> * udzielenie bezzwrotnej dotacji w wysokości do 23 tysięcy złotych na uruchomienie działalności gospodarczej, * wypłata wsparcia pomostowego w wysokości do 12 tysięcy złotych, wypłacane w okresie pierwszych 12 miesięcy prowadzenia działalności, * doradztwo i szkolenia, mające na celu przygotowanie do napisania biznesplanu oraz uruchomienia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej. <p>W projekcie mogły uczestniczyć osoby bezrobotne oraz biernie zawodowo powyżej 29 roku życia (tj. od dnia 30 urodzin), zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej.</p>	Głównym rezultatem projektu było powstanie 73 nowych miejsc pracy, utworzonych przez 72 osoby, które otrzymały dotację na założenie działalności gospodarczej.	n/d	Wartość projektu wynosiła ponad 3 mln zł (3.102.001,37 zł)

2	<p>Projekt „DOTACJE DLA MŁODYCH”</p> <p>w ramach Osi Priorytetowej I PO WER, Działanie nr 1.2 Wsparcie osób młodych na regionalnym rynku pracy - projekty konkursowe, 1.2.1 Wsparcie udzielane z Europejskiego Funduszu Społecznego.</p>	<p>od lutego/marca 2022 do 30.06.2023 r.</p>	<p>Działanie przewidziane w projekcie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie szkoleniowe przed rozpoczęciem działalności gospodarczej. - Wsparcie eksperta dotacyjnego. - Wsparcie finansowe na założenie własnej działalności gospodarczej – 23 050 zł dla 36 osób - Wsparcie pomostowe – wsparcie finansowe udzielane w okresie 6 miesięcy od założenia działalności – 2 700 zł netto x 6 miesięcy dla 36 osób <p>Liczba osób objętych wsparciem: 45 osób. 36 Uczestników projektu otrzyma wsparcie w postaci dotacji na rozpoczęcie działalności.</p> <p>Uczestnikami projektu będą wyłącznie os. bezrobotne niezarejestrowane w urzędzie pracy w wieku 18-29 lat z województwa podkarpackiego (os. fizyczne, które zamieszkuje lub uczą się na obszarze w. podkarpackiego w rozumieniu Kodeksu cywilnego).</p>	<p>Planowany wskaźnik - wzrost aktywności zawodowej 36 os. młodych, w wieku 18-29 lat, bezrobotnych niezarejestrowanych w urzędzie pracy, z woj. podkarpackiego</p>	<p>Projekt w trakcie realizacji</p>	<p>Wartość projektu 1 794 864,00 zł</p>
---	---	--	---	---	-------------------------------------	---

Tabela 23 Projekty poza RLKS w LGD "Kraina Nafty"

5.6. Działalność biura LGD

Biuro LGD „Kraina Nafty” zlokalizowane jest w Miejscu Piastowym przy ulicy Dworska 14. Zespół pracowników LGD „Kraina Nafty” składa się z trzyosobowej kadry: kierownika biura, specjalisty do spraw wniosków i promocji oraz księgowej. Pomimo dość małego zespołu, biuro LGD „Kraina Nafty” działa bardzo efektywnie, realizując szeroko zakrojony plan komunikacyjny oraz udzielając niezbędnych porad wnioskodawcom oraz beneficjentom.

W okresie pandemii COVID-19 przez pewien czas pracownicy przeszli na tryb pracy zdalnej co nie zachwiało efektywności funkcjonowania pracy biura. Aktualnie działalność odbywa się z zachowaniem reżimu sanitarnego. W okresie szczytu pandemii zauważalna stała się mniejsza liczba osób odwiedzających Biuro LGD, wzrosło natomiast znaczenie kontaktu telefonicznego i e-mailowego, za pomocą którego udzielano porad i niezbędnych informacji do złożenia wniosku.

Plan komunikacyjny LGD „Kraina Nafty” zawarty w LSR nie uległ zmianie, a coroczny harmonogram działań komunikacyjnych dopasowywano do pojawiających się w danym roku potrzeb i planowanych działań LGD. Plan komunikacyjny zakładał szereg zróżnicowanych metod komunikacji, mający na celu prowadzenie działań komunikacyjnych i zapewnienie jak najszerszego udziału społeczności lokalnej we wdrażaniu LSR oraz stworzenia warunków uczestnictwa każdej osobie we wdrażaniu LSR (oddolność, partnerstwo, współpraca). W ramach planu komunikacyjnego przewidziano kampanie informacyjne oraz akcje promocyjne z zakresu: głównych założeń LSR i promocji działalności LGD „Kraina Nafty”, a także kampanię informacyjną i szkoleniowo-doradczą dotyczącą naborów na wnioski i grantów. Dodatkowo wprowadzono również narzędzia monitorowania jakości stosowanych metod komunikacyjnych oraz oceny jakości doradztwa i działalności biura LGD.

Realizacja wskaźników planu komunikacji wypadła satysfakcjonująco. Prawie wszystkie wskaźniki zostały zrealizowane powyżej założonej wartości. Z poniższych danych wynika, iż największy nacisk położono na kampanię informacyjno-medialną nt. głównych założeń LSR oraz akcję promocyjno-informacyjną odnośnie samozatrudnienia. W ramach wymienionych działań starano się dotrzeć do potencjalnych beneficjentów za pomocą różnych mediów: prasa, Internet, ulotki, plakaty, spotkania doradcze oraz szkolenia. Warty podkreślenia jest również fakt, że najwięcej działań odbyło się w pierwszych naborach (lata 2016-2018). Liczba zadań jest zmienna w poszczególnych latach, i uzależniona m.in. od zaplanowanych naborów. Z uwagi na nieaktualizowanie planu komunikacji, wykazane w zestawieniu działania nie obrazują wszystkich zrealizowanych przez LGD zadań.

Kampania medialna i internetowa	na portalach lokalnych i społecznościowych																					
	Ogłoszenia w prasie lokalnej																					6
Działania szkoleniowe	Spotkania informacyjno-konsultacyjne	Liczba zorganizowanych spotkań	4	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
			12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punkt informacyjny	Szkolenia	Ilość przeprowadzonych szkoleń	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Doradztwo udzielone przez pracowników biura LGD	Liczba udzielonego doradztwa	50	51	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	89
	Informacje na tablicach ogłoszeń	Liczba zamieszczonych ogłoszeń	10	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
	Broszury	Ilość wydanych broszur	100	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Akcje promocyjno-informacyjne w zakresie rozwijania przedsiębiorstw	Ogłoszenia o naborze na stronie internetowej LGD	Liczba opublikowanych artykułów	2	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Kampania medialna i internetowa	Ogłoszenia o naborze na stronach internetowych j.s.t. oraz ogłoszenia na portalach lokalnych i społecznościowych	Liczba zorganizowanych spotkań	10	-	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Działania szkoleniowe	Ogłoszenia w prasie lokalnej	Liczba zorganizowanych spotkań	4	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Punkt informacyjny	Spotkania informacyjno-konsultacyjne	Liczba zorganizowanych spotkań	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
	Szkolenia	Ilość przeprowadzonych szkoleń	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Doradztwo udzielone przez pracownika biura LGD	Liczba udzielonego doradztwa	25	-	36	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57

Informowanie o naborze na zakres związany z „Infrastrukturą”, Działania medialne Punkt informacyjny	Informacje na tablicach ogłoszeń	Liczba zamieszczonych ogłoszeń	6	-	3	3	-	-	-	6
	Broszury	Ilość wydanych broszur	80	-	40	40	-	-	-	80
	Ogłoszenie na stronie internetowej LGD oraz jednostek samorządu terytorialnego	Liczba opublikowanych artykułów	14	-	8	-	7	1	1	17
	Informacje na tablicach urzędowych	Ilość zamieszczonych informacji	6	-	3	-	3	-	-	6
	Doradztwo udzielone przez pracownika biura LGD	Liczba udzielonego doradztwa	25	-	12	-	13	-	-	25
	Broszury	Ilość wydanych broszur	20	-	10	-	20	-	-	30
	Ogłoszenie na stronie internetowej LGD oraz jednostek samorządu terytorialnego	Liczba opublikowanych artykułów	21	7	8	8	-	-	-	23
	Ogłoszenia w prasie lokalnej	Liczba udzielonego doradztwa	4	-	2	2	-	-	-	4
	Doradztwo udzielone przez pracownika biura LGD	Liczba udzielonego doradztwa	30	10	36	14	-	-	-	60
	Akcje promocyjno-informacyjne nt. Grantów	Liczba zorganizowanych spotkań	6	2	2	2	-	-	-	6
Kampania medialna i internetowa Działania szkoleniowe Punkt informacyjny	Spotkania informacyjno-konsultacyjne	Ilość przeprowadzonych szkoleń	4	1	2	1	-	-	-	4
	Szkolenia	Ilość zamieszczonych informacji	6	2	2	2	-	-	-	6
	Informacje na tablicach ogłoszeń	Ilość zamieszczonych informacji	6	2	2	2	-	-	-	6
	Broszury	Ilość wydanych broszur	50	20	20	10	-	-	-	50

Monitorowanie jakości stosowanych metod komunikacyjnych Kampania medialna Punkt Informacyjny	Artykuły na stronie internetowej LGD	Liczba opublikowanych artykułów	3	-	-	1	1	-	1	-	3
	Wiadomości przesłane pocztą elektroniczną	Liczba przekazanych wiadomości	100	20	20	20	-	25	10	-	95
Uzyskanie informacji zwrotnej na temat oceny jakości doradztwa świadczanego przez LGD i organizowanych szkoleń Kampania medialna Punkt informacyjny	Badania ankietowe	Liczba otrzymanych ankiet	100	22	22	20	-	24	10	-	98
	Artykuły na stronie internetowej LGD	Liczba opublikowanych artykułów	3	-	-	1	-	1	-	-	2
	Wiadomości przesłane pocztą elektroniczną	Liczba przekazanych wiadomości	100	22	20	80	26	-	-	-	148
	Badania ankietowe	Liczba otrzymanych ankiet	150	21	20	80	20	25	-	-	166

Tabela 24 Realizacja planu komunikacji przez LGD "Kraina Nafty" w latach: 2016-2022

Poddając analizie formy udzielonego doradztwa oraz ich wartości, szczególną uwagę przykuwa fakt, że porad udzielano różnymi kanałami tj. porady indywidualne w biurze, doradztwo telefoniczne oraz mailowe. Jest to wyjątkowa sytuacja, kiedy wszystkie formy komunikacji zostały wykorzystane i znalazły się w ewidencji. Największą popularnością cieszyło się doradztwo indywidualne w biurze LGD, najwyższy wynik osiągnięto w 2017 roku (udzielono 141 konsultacji), również doradztwo udzielane telefonicznie cieszyło się dużą popularnością, szczególnie w 2020 roku, kiedy to udzielono 121 porad. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli poniżej.

	Dane na dzień						
	31.12. 2016	31.12. 2017	31.12. 2018	31.12. 2019	31.12. 2020	31.12. 2021	31.03. 2022
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa w biurze	97	141	36	68	41	63	1
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa udzielonych telefonicznie	40	40	14	3	121	82	2
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa mailowo/ przez Internet	31	33	12	1	15	17	1
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa (suma wierszy powyżej)	168	214	62	72	177	162	4

Tabela 25 Rodzaje udzielonych porad przez biuro LGD w latach 2016-2022

Szkolenia pracowników LGD oraz organów LGD w okresie od 1.01.2016 do 31.03.2022 r.

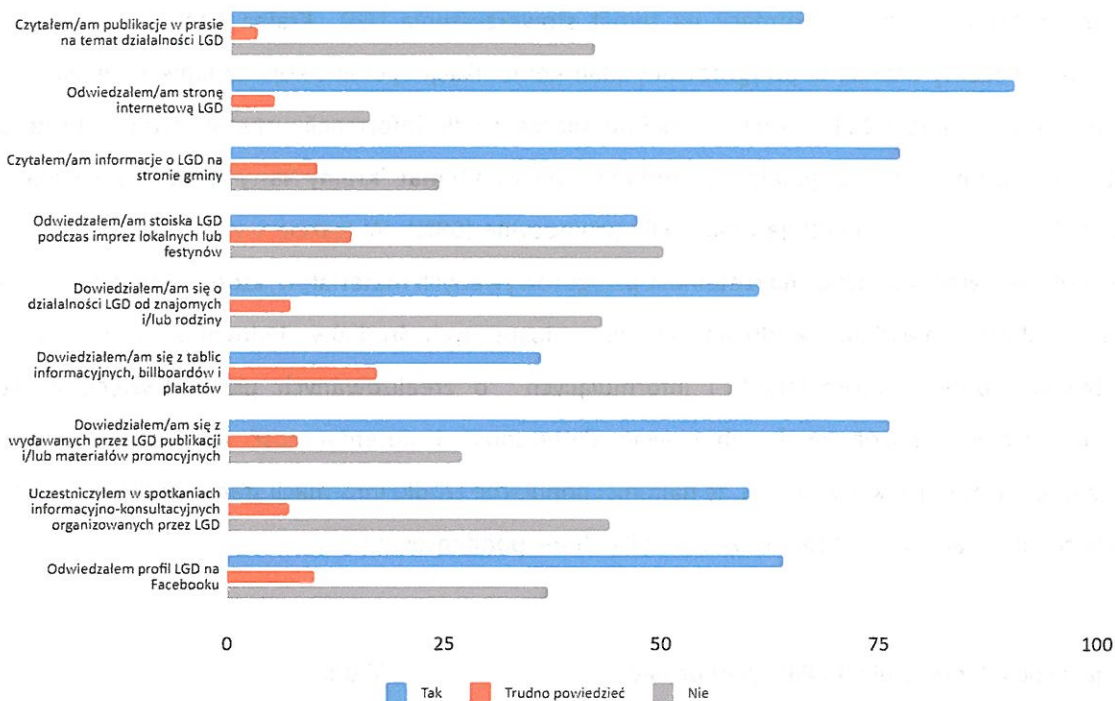
Elementem wdrażania LSR jest stałe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz organów LGD, czego odzwierciedleniem jest opracowany Plan szkoleń. W latach 2016- 2021 przeprowadzono szereg warsztatów i szkoleń, zarówno dla pracowników, jak i organów LGD „Kraina Nafty” ponad 60 szkoleń/warsztatów w tym 11 szkoleń dla Rady LGD. Większość szkoleń dla organów LGD prowadzonych było przez pracowników biura LGD. Warto podkreślić duże zaangażowanie ze strony pracowników biura LGD, którzy uczestniczyli w znacznej większości organizowanych szkoleń. Godna uwagi jest również ilość oraz zakres prowadzonych szkoleń , co bezpośrednio przekłada się między innymi na wysoką jakość udzielonych doradztwa i przyznanego wsparcia, w szczególności przez pracowników biura LGD dla wnioskodawców. W trakcie wywiadów ewaluacyjnych nie zanotowano negatywnych głosów odnośnie jakości organizowanych szkoleń. Analizując ilość zrealizowanych działań można stwierdzić, że liczba szkoleń jest wystarczająca.

Nawiązując do planu komunikacyjnego, warto sprawdzić opinie samych mieszkańców gmin obszaru LGD na temat tego, czy komunikacja była skuteczna. W przygotowanej dla nich ankiecie zadano pytanie o źródła informacji na temat stowarzyszenia LGD „Kraina Nafty”. Na podstawie wyników możemy ocenić, iż przygotowany plan komunikacji spełnił swoje zadanie i był skuteczny. Respondenci w liczbie 111, za najbardziej popularne źródło informacji wskazali stronę internetową LGD (81%), drugim co do popularności źródłem wiedzy na temat „Krainy Nafty” okazały się wydawane przez stowarzyszenie publikacje i materiały promocyjne (68%). W trakcie wywiadów ewaluacyjnych kilkakrotnie zwrócono uwagę na rzetelność przygotowywanych materiałów, które w kreatywny sposób miały zachęcać mieszkańców do korzystania z dostępnych środków. Jednym z przykładów było wydawanie broszur promujących i informujących o zrealizowanych przedsięwzięciach, które w „namacalny” sposób miały obrazować skuteczność i autentyczność udzielanego wsparcia. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że najmniej popularne źródło informacji stanowią bilbordy, plakaty i tablice informacyjne, na które wskazało tylko 36 respondentów (32%).

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD? [N=111]	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	Suma
Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	66	3	42	111
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	90	5	16	111
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	77	10	24	111
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	47	14	50	111
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	61	7	43	111
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	36	17	58	111
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	76	8	27	111
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	60	7	44	111
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	64	10	37	111

Tabela 266 Wskazanie źródeł informacji dotyczących LGD „Kraina Nafty”

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące LGD? (N=111)

Wykres 10 Wskazanie źródeł informacji dotyczących LGD „Kraina Nafty”

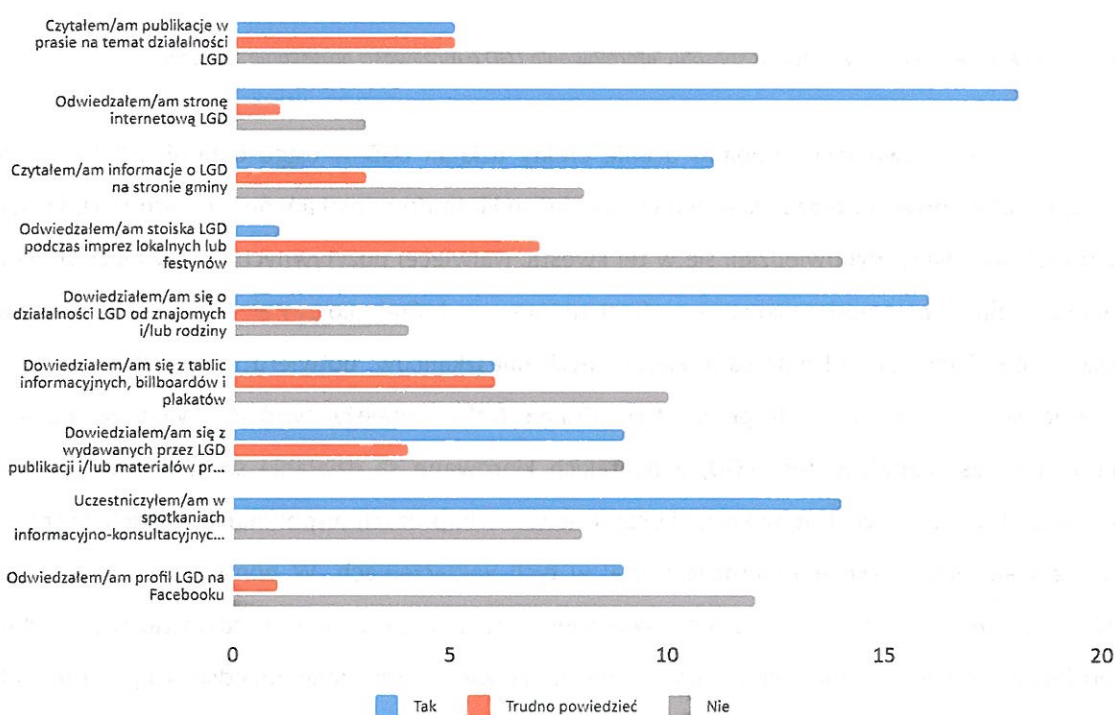
Na pytanie zadane 22-u beneficjentom dotyczące sposobów pozyskiwania informacji o naborze, ponad 80 % ankieterowanych potwierdziło, że odwiedzili stronę internetową LGD. Duża grupa beneficjentów wskazała również, że informacje o naborach dotarły do nich od znajomych lub rodziny (16 osób). Najmniej popularnym źródłem informacji okazały się stoiska LGD podczas lokalnych imprez lub festynów, gdzie tylko jedna spośród ankieterowanych osób zadeklarowała, że takie stoisko odwiedziła. Również prasa papierowa, okazała się mało popularnym źródłem wiedzy na temat LGD „Krainy Nafty”, tylko 5 respondentów przyznało, że znalazło informacje o naborach w lokalnych gazetach. Dokładne informacje dotyczące źródeł informacji o naborach zaprezentowano w tabeli i wykresie poniżej.

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w LGD?	Trudno powiedzieć			Suma
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	
Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	5	5	12	22
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	18	1	3	22
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	11	3	8	22

Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	1	7	14	22
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	16	2	4	22
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	6	6	10	22
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	9	4	9	22
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	14	0	8	22
Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	9	1	12	22

Tabela 27 Wskazanie źródeł informacji o naborze wniosków LGD "Kraina Nafty"

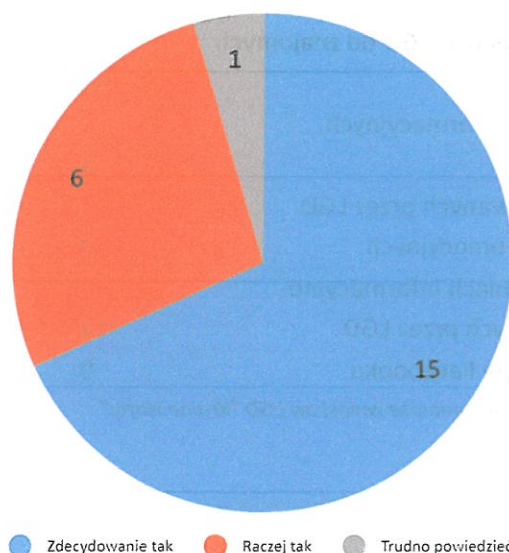
W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w LGD? (N=22)

Wykres 11 Wskazanie źródeł informacji o naborze wniosków LGD "Kraina Nafty"

Istotne jest także, sprawdzenie w jakim stopniu LGD informowała o możliwości pozyskania środków. Ankietowani beneficjenci bardzo pozytywnie oceniają działalność Biura LGD w tym aspekcie. Wśród respondentów w liczbie 22 prawie wszyscy wskazali odpowiedź "zdecydowanie tak" oraz "raczej tak". Tylko jedna osoba ankietowana nie potrafiła jednoznacznie wypowiedzieć się w tej kwestii. Na uwagę zasługuje fakt, iż nie pojawiła się żadna odpowiedź negatywna ocena działalności biura LGD. Dlatego zdecydowanie można uznać, że jedno z podstawowych zadań LGD zostało ocenione na bardzo wysokim poziomie. Szczegóły obrazuje wykres poniżej.

Czy LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków? N=22

Wykres 12 Ocena beneficjentów na temat sposobu informowania LGD o możliwości pozyskania środków.

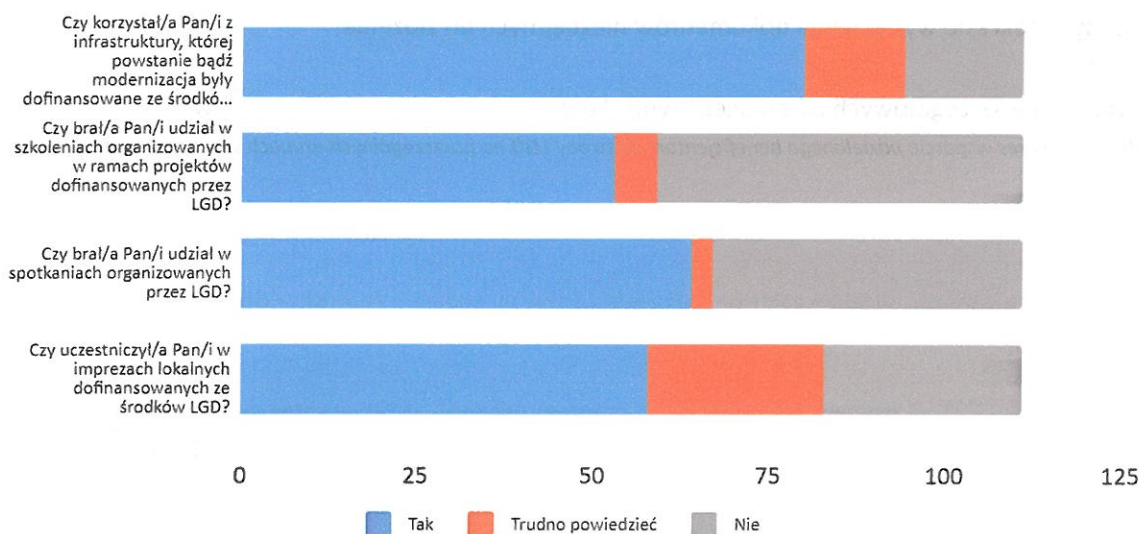
W ramach ewaluacji poddano ocenie efekty działań LGD w ciągu ostatnich 5 lat. W celu uzyskania całościowego obrazu skierowano również ankietę do mieszkańców obszaru LGD, którzy w sposób zróżnicowany wypowiedzieli się w tej kwestii. Najwięcej pozytywnych wypowiedzi otrzymała nowopowstała lub zmodernizowana infrastruktura, z której korzystało 72% ankietowanych mieszkańców. Nieco ponad połowa ankietowanych mieszkańców, potwierdziła udział w działaniach szkoleniowych organizowanych przez LGD „Kraina Nafty” (należy zwrócić uwagę iż nie każdy mieszkaniec jest beneficjentem LGD, a do takich kierowane są działania szkoleniowe). Podobnie respondenci wypowiedzieli się w kwestii uczestnictwa w imprezach współfinansowanych ze środków LGD, 52% ankietowanych potwierdziło udział w tych wydarzeniach. W poniższym wykresie warto zwrócić uwagę na odpowiedź: “trudno powiedzieć”, która pojawia się w każdym zadanym pytaniu. Wnioskować można, że mieszkańcy często nie mają wiedzy czy dane przedsięwzięcia pochodziły z środków LGD, może to świadczyć o zbyt niskim poziomie zainteresowania życiem wspólnoty i stowarzyszenia LGD lub małą ilością informacji wskazujących efekty działalności LGD. Szczegóły zawarto w tabeli i wykresie poniżej.

Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD funkcjonujące na terenie gminy, w której Pan/i mieszka?				
	Tak	Trudno powiedzieć	Nie	N
Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	80	14	17	111

Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	53	6	52	111
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	64	3	44	111
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	58	25	28	111

Tabela 28 Ocena efektów działalności LGD "Kraina Nafty"

Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD funkcjonujące na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? (N=111)

Wykres 13 Ocena efektów działalności LGD "Kraina Nafty"

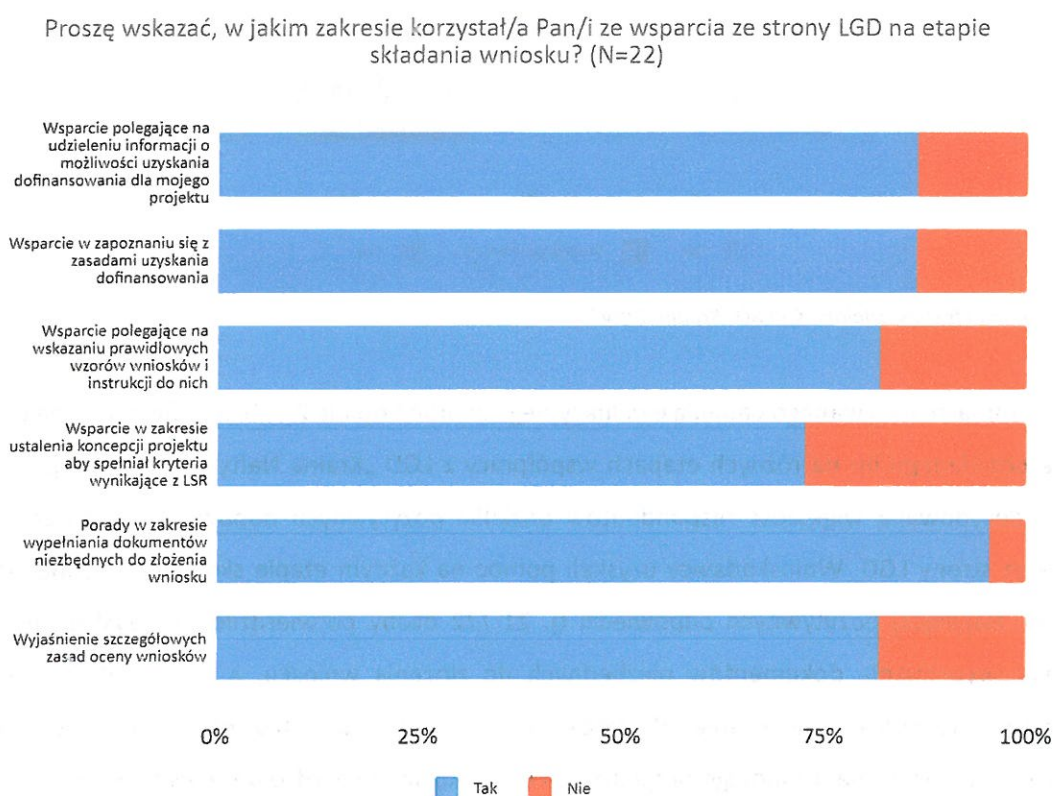
W ramach opisywanego badania ewaluacyjnego zebrano opinie 22-ch beneficjentów na temat wsparcia udzielanego im na różnych etapach współpracy z LGD „Kraina Nafty”. Analizując poniższą ankietę, zdecydowana większość respondentów udzieliła pozytywnych odpowiedzi, potwierdzając wsparcie ze strony LGD. Wnioskodawcy uzyskali pomoc na każdym etapie składania i uzupełniania wniosków. Najwięcej pozytywnych odpowiedzi tj. 21 /22 osoby potwierdziło, że uzyskało porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku, a 86 % ankietowanych odpowiedziało twierdząco na pytanie „Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu”, co trzeba uznać za bardzo pozytywny wynik.

Pojawiające się w analizie ankiety pojedyncze głosy negatywne dotyczyły w szczególności pytań: „Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR”,

co wykracza poza zakres doradztwa oraz „Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich”, co wynika z faktu iż dokumenty udostępniane są na stronie LGD wraz z ogłoszeniem o naborze, a dostęp do nich nie wymaga bezpośredniego kontaktu z biurem LGD. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli i wykresie poniżej.

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku?	Tak	Nie	Suma
Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	19	3	22
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	19	3	22
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	18	4	22
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	16	6	22
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	21	1	22
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	18	4	22

Tabela 29 Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosków.

Wykres 14 Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosków.

Kolejnym parametrem analizowanym w trakcie badań ewaluacyjnych, była ocena wsparcia udzielonego beneficjentom przez LGD "Kraina Nafty" na różnych etapach prowadzenia operacji. Samo doradztwo oceniono bardzo pozytywnie. Dotyczy to zarówno etapu składania wniosku, jak i etapu realizacji oraz rozliczenia operacji. Wysokie oceny dotyczyły zakresu udzielonych porad, ich przydatności, a także przygotowania merytorycznego doradców. Warty podkreślenia jest fakt, że z porad korzystała znaczna większość beneficjentów, tylko pojedyncze osoby odpowiedziały, że nie korzystały z pomocy na etapach realizacji oraz rozliczenia operacji. Szczegółowe informacje dotyczące udzielonego wsparcia przez pracowników biura LGD „Krainę Nafty” znajdują się w tabeli poniżej.

Ocena wsparcia udzielonego beneficjentowi przez LGD na różnych etapach prowadzenia operacji								
		Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzie ć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowani e się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie	Suma
Etap składania wniosku	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	20	1	1	0	0	0	22
	Udzielone porady były przydatne	20	0	1	1	0	0	22
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	20	2	0	0	0	0	22
Etap realizacji operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	19	2	0	0	0	1	22
	Udzielone porady były przydatne	19	2	0	0	0	1	22
	Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	20	1	0	0	0	1	22
Etap rozliczenia operacji	Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	19	1	0	0	0	2	22
	Udzielone porady były przydatne	19	1	0	0	0	2	22

Przygotowanie merytoryczne doradcy/ców z LGD było odpowiednie	20	0	0	0	0	2	22
---	----	---	---	---	---	---	----

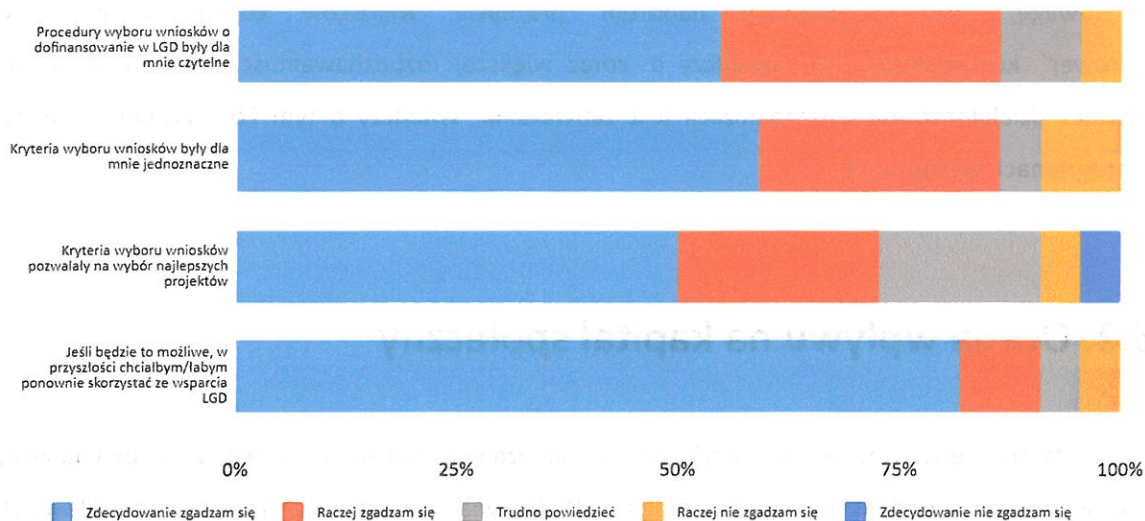
Tabela 29 Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania.

Ankietowani beneficjenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Wyniki okazały się całkiem pozytywne,

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD						
	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się	Suma
Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	12	7	2	1	0	22
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	13	6	1	2	0	22
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	11	5	4	1	1	22
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/-łabym ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	18	2	1	1	0	22

Tabela 301 Ocena beneficjentów poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD (N=22)

Wykres 15 Ocena beneficjentów poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.

Rozdział 6 Odpowiedzi na pytania badawcze.

Analiza pomysłów, diagnoza obszaru LGD „Kraina Nafty” oraz możliwości finansowe pozwoliły na ustalenie czterech celów ogólnych realizacji LSR: Pierwszy cel: przedsiębiorczy mieszkańcy podejmując lub rozszerzając działalność gospodarczą wpływają na rozwój ekonomiczno – gospodarczy obszaru. Drugi cel: podniesienie jakości życia na obszarze LGD „Kraina Nafty”. Trzeci cel: zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona środowiska przyrodniczego. Czwarty cel: budowanie kapitału społecznego i rozwój samoorganizacji na poziomie lokalnym.

6.1. Ocena wpływu na główny cel LSR

Proces wdrażania strategii LSR przebiegał bardzo dobrze, większość celów została zrealizowana na wysokim poziomie. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się wnioski związane z zakładaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej, na które przeznaczono znaczną część całego budżetu LGD. Duża ilość wniosków wiązała się z koniecznością wyboru tylko niektórych projektów, które zmieściły się w limicie naboru. Rozwój przedsiębiorczości w LGD „Kraina Nafty” jest zauważalny, co potwierdzili zarówno ankietowani mieszkańcy, a także Zarząd i Rada LGD. Przykłady działań związanych z przedsiębiorczością oraz innowacyjnością potwierdzają dużą różnorodność w tym aspekcie. Warto podkreślić jest również to, że z roku na rok wnioski składane przez potencjalnych

beneficjentów są przygotowywane coraz lepiej i skrupulatniej, w szczególności te związane z zakładaniem i rozwijaniem działalności gospodarczej. Również ilość składanych wniosków zasługuje na uwagę, wraz z każdym naborem przybywa wniosków co powoduje wzrost "zdrowej" konkurencyjności i świadczy o coraz większej rozpoznawalności LGD „Kraina Nafty”. Również działalność małych organizacji jest zauważalna, świadczy o tym ilość złożony wniosków w programach grantowych.

6.2. Ocena wpływu na kapitał społeczny

W trakcie wywiadów ewaluacyjnych słusznie uznano, że kapitał społeczny stanowi najwyższą wartość w obszarze funkcjonowania całego LGD. Pierwiastek ludzki uznano za niezwykle istotny w rozwoju każdego z czterech obranych celów zawartych w dokumencie strategicznym. W diagnozie LSR znajdują się informacje odnoszące się do działalności małych organizacji pozarządowych lub innych stowarzyszeń działających na poziomie lokalnym. Są to głównie ludowe zespoły muzyczne i taneczne, lokalni rzemieślnicy, koła gospodyń, a także domy kultury, świetlice, kluby sportowe itp. Wciąż jednak istnieje duży deficyt związany z działalnością opisanych grup. Potrzeba jest większej aktywizacji społecznej m.in. pod kątem zróżnicowania wiekowego (integracja międzypokoleniowa). Za główne wyzwanie związane z rozwojem kapitału społecznego, a co się z tym wiąże powstawaniem stowarzyszeń i aktywizacji społecznej, uznano nadbyt skomplikowane procedury składania wniosków na programy grantowe. Wywiady przeprowadzone z członkami Rady i Zarządu rzuciły światło na fakt, iż stopień złożoności wniosków często odstrasza potencjalnych wnioskodawców, którzy mają dużą potrzebę działalności społecznej, jednak brak im doświadczenia w pisaniu wniosków i kompletowaniu potrzebnej dokumentacji. Skutkuje to często "wypieraniem" małych stowarzyszeń lub prywatnych osób, przez większe organizacje, które mają ku temu predyspozycje np. domy kultury czy kluby sportowe. Wspieranie małych przedsięwzięć lub pojedynczych osób z wizją nowych inicjatyw może znacząco wpłynąć na stopień zróżnicowania aktywności, tworząc nowe przestrzenie do integracji społecznej.

Pomimo dużej świadomości władz LGD w kontekście aktywizacji społeczeństwa i kapitału społecznego, wciąż jest to obszar do rozwoju. W ramach rekomendacji warto przeanalizować procedury składania wniosków, tak by stały się bardziej przejrzyste i dostępne dla osób bez doświadczenia. Warto również rozważyć dodatkowe szkolenia lub inne formy edukacji zachęcające do składania wniosków na granty.

6.3. Przedsiębiorczość

Temat przedsiębiorczości uznano za najważniejszy punkt w całej diagnozie Lokalnej Strategii Rozwoju, potwierdza to pierwszy cel ogólny brzmiący: „Przedsiębiorczy mieszkańcy podejmując lub rozszerzając działalność gospodarczą wpływają na rozwój ekonomiczno – gospodarczy obszaru”. Zgodnie z dokumentem strategicznym, obszar LGD „Kraina Nafty” charakteryzuje się stosunkowo wysokim bezrobociem, ale o tendencji spadkowej, (co potwierdzają dane pozyskane z GUS z lat 2016-2021), a ok. 80% ankietowanych uważa, że najstabilniej rozwiniętą dziedziną obszaru LGD jest rynek pracy i przedsiębiorczość. Również w ankietach ewaluacyjnych dla mieszkańców gmin uznano, że wciąż najwięcej środków potrzeba na tworzenie nowych miejsc pracy oraz na dofinansowanie dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą. Pomimo dość dużych potrzeb związanych z rozwojem przedsiębiorczości oraz walką z bezrobociem, trzeba przyznać że wdrażanie LSR znacząco przyczyniło się do rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczeństwa w tej przestrzeni. Dzięki pozyskanym środkom stworzono nowe miejsca pracy oraz rozwinięto te istniejące. Warto również przytoczyć zrealizowane projekty poza RLKS, które również dotyczyły przedsiębiorczości „Dotacja na start” i „Dotacje dla młodych”, który skupiały się na podniesieniu aktywności przedsiębiorczej wśród osób bezrobotnych. W efekcie realizacji tych programów powstał ponad 100 nowych firm. W ramach dalszego rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD „Kraina Nafty” wskazane jest kontynuowanie obecnej strategii, która znacząco wpływa na ożywienie i kreatywność przedsiębiorczą obszarów wiejskich.

6.4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

W dokumencie strategicznym słusznie uznano obszar LGD „Kraina Nafty” za tereny o dużym potencjale turystycznym, który w przyszłości może stanowić jedno ze znaczących źródeł dochodowości mieszkańców. Temat turystyki i dziedzictwa kulturowego również ujęty został częściowo w pierwszym celu głównym, w ramach działań zaplanowano tworzenie zintegrowanego produktu turystyki wiejskiej na obszarze LGD. Również w drugim celu ogólnym skupiono uwagę na poprawie infrastruktury m.in. turystycznej. W ramach działań związanych z infrastrukturą zrealizowano projekt współpracy, dzięki któremu powstało 6 obiektów małej architektury na terenie LGD „Kraina Nafty”. Powstałe siłownie plenerowe mają wpływ na poprawę komfortu życia mieszkańców oraz tworzą nową formę aktywności dla turystów. Innowacyjnym elementem powstałej w ramach środków LGD infrastruktury są ławki solarne. W ramach operacji związanych z promocją i rozwojem turystyki powstał jedyny na obszarze LGD „Kraina Nafty” pumtrack w Miejscu Piastowym, a organizowane na jego terenie zawody ściągają rzesze młodzieży z całego powiatu. Z programów grantowych Stowarzyszenie z Łęk Dukielskich

zrealizowało projekt „Koło ratunkowe dla rowerzystów”, które wspiera turystykę rowerową, pozwala znaleźć informację o wypożyczalni czy naprawie rowerów itp. Wciąż jednak obszar turystyki i rekreacji wymaga dalszego rozwoju, podczas wywiadów ewaluacyjnych członkowie Rady i Zarządu poruszyli temat zbyt małej bazy noclegowej, która ogranicza ruch turystyczny. Zwrócono uwagę na potrzebę rozwoju tzw. małej gastronomii - małe restauracje, bary z regionalnym jedzeniem, które mogłyby stanowić atrakcyjny punkt dla turystów. Dlatego w ramach rekomendacji zaleca się dalszy rozwój tworzenia kompleksowej oferty turystycznej, która skupi w sobie wszystkie elementy turystyki rekreacyjnej (bazy noclegowe, szlaki i atrakcje, punkty gastronomiczne) oraz zbierze i uporządkuje informację, które ułatwią przyjezdnym poruszanie się po terenach „Krainy Nafty”.

6.5. Grupy defaworyzowane

Wykorzystując różne formy partycypacyjne (ankiety, warsztat strategiczny, spotkania informacyjno-konsultacyjne) w LSR wskazano następujące grupy defaworyzowane: osoby długotrwale bezrobotne, osoby powyżej 50. roku życia, mieszkańcy obszarów wiejskich, młodzież, osoby z niskim wykształceniem, kobiety, osoby niepełnosprawne. W ramach Lokalnej Strategii Rozwoju zaplanowano działania mające na celu: przede wszystkim dotarcie z informacjami o możliwościach rozwoju (szkolenia, dofinansowania itp.), poprawy warunków społeczno-gospodarczych mieszkańców i zwiększenie liczby miejsc pracy, szczególnie dla wyżej wymienionych grup. Analizując dane przedstawione przez GUS oraz treści wywiadów ewaluacyjnych z członkami Rady, Zarządu oraz pracownikami biura, jednoznacznie można określić, że grupy defaworyzowane zostały właściwie określone, a zaplanowane działania, szczególnie związane z przedsiębiorczością, były w głównej mierze skierowane do wyszczególnionych wyżej grup. Sami mieszkańcy przyznali, że dzięki LGD pojawiły się nowe formy wsparcia dla osób młodych (63% odpowiedzi pozytywnych). Analizując temat grup defaworyzowanych, warto również przytoczyć dwa projekty spoza RLKS, które dotyczyły wsparcia osób bezrobotnych w obszarze przedsiębiorczości („Dotacja na start” i „Dotacje dla młodych”). Podczas rozmów ewaluacyjnych, zwrócono uwagę, że potrzeba większego wsparcia na poziomie szkolnictwa, doradztwa, programów aktywizacyjnych oraz pomocowych, które ułatwią wejście na rynek pracy, pozwolą na rozszerzanie kompetencji zawodowych lub przekwalifikowanie zawodowe. Rekomenduje się również inne formy dotacji, niż te na założenie lub rozwój działalności, np. stypendia, płatne staże lub praktyki.

6.6. Innowacyjność

W diagnozie LSR uznano, że obszar LGD „Kraina Nafty” posiada nieoceniony potencjał, którym są mieszkańcy otwarci na rozwój i innowacyjność, przedsiębiorczy, chętni do współpracy, jednocześnie zachowujący swoją tożsamość kulturową, pielęgnujący lokalne tradycje i zwyczaje przodków. Trzeba jednak przyznać, że pomimo dużego potencjału obszar cechuje wciąż niska innowacyjność przedsiębiorstw oraz brak odpowiedniego zaplecza inwestycyjnego, w związku z tym lokalne podmioty gospodarcze nie są konkurencyjne w stosunku do innych firm. Dlatego tak duży nacisk położono właśnie na sferę innowacyjności wśród wniosków związanych z przedsiębiorczością. Warto przytoczyć kilka przykładów, które potwierdzają diagnozę LSR odnośnie wysokiej kreatywności mieszkańców stowarzyszonych gmin. Kilka ciekawych projektów przytoczonych w rozmowach z Zarządem i Radą, pochodziły m.in. z branży beauty. Innym ciekawym przykładem była metoda czyszczenia suchym lodem. Sama innowacyjność znalazła zastosowanie także w dziedzinie ekologii, przykład mogą stanowić wcześniej już wymienione ławki solarne z możliwością ładowania sprzętów elektronicznych lub stacje ładowania aut elektrycznych. W ramach rekomendacji zaleca się dalsze działania związane z rozwojem innowacyjności na obszarach LGD oraz wspieranie mieszkańców w realizacji założonych przedsięwzięć.

6.7. Projekty współpracy

W ramach projektów współpracy LGD „Kraina Nafty” w latach 2018-2019 udało się zrealizować się dwa projekty. „Sieć Infrastruktury Rekreacyjnej” to projekt w ramach, którego powstało 24 siłownie plenerowe, rozlokowane na terenie czterech sąsiadujących LGD objętych Lokalną Strategią Rozwoju. Drugim projektem zrealizowany w ramach Polsko - Węgierskiej współpracy była: Międzynarodowa Promocja Enoturystyki i Dziedzictwa Lokalnego. W projekcie po stronie Polskiej wzięły udział cztery LGD oraz LGD z Węgier. Celem realizowanego przedsięwzięcia było zwiększenie atrakcyjności turystycznej, promocja obszarów i produktów lokalnych oraz wzmacnianie współpracy obszarów partnerskich LGD. Oba projekty zrealizowano bez większych problemów, warto podkreślić, że współpraca na poziomie krajowym oraz międzynarodowym pozytywnie wpływa na rozwój całego obszaru LGD. Wymiana doświadczeń między krajami/partnerami oraz zdobywanie doświadczenia w przestrzeni koordynacji oraz realizacji operacji, zdecydowanie pozytywnie wpływa na funkcjonowanie LGD „Kraina Nafty”. Warto również wnieść, że wciąż w trakcie realizacji jest trzeci projekt współpracy zakładający poszerzenie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w postaci: altan

lub wiat z bazą piknikową (miejsce na grill, ognisko, ławki, stoły) stacji naprawy rowerów i stojaków, ławek, tablic edukacyjnych itp. Budżet projektu oszacowano na ok. 900 tysięcy złotych. W dalszym ciągu rekomenduje się realizację założonych celów, poszerzając tym samym wiedzę i doświadczenie w tego typu przedsięwzięciach, które z pewnością zaprocentują przy kolejnych okresach programowania.

6.8. Ocena funkcjonowania LGD

Biuro LGD „Kraina Nafty” funkcjonuje na bardzo wysokim poziomie zarówno pod względem działań animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, jak i doradczych. W sposób kompleksowy udzielano porad na każdym etapie składania wniosków, o czym świadczą odpowiedzi ankietowanych mieszkańców. Znacząca większość beneficjentów przyznała, że korzystała ze wsparcia pracowników biura na wielu etapach pisania i składania wniosków, a 90% respondentów zadeklarowało, że jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chcieliby ponownie skorzystać ze wsparcia LGD.

Analizując plan komunikacyjny warta podkreślenia jest mnogość zaplanowanych działań w postaci: kampanii i akcji, a także realizacja wszystkich założonych wskaźników. Biuro LGD charakteryzuje wysoka jakość obsługi beneficjentów czego dowodem jest m.in. brak zanotowanych skarg oraz bardzo dobre oceny pozostawione w ankietach. Warte podkreślenia są również dobre relacje z władzami lokalnymi, Urzędem Marszałkowskim czy członkami Rady. W trakcie wywiadów ewaluacyjnych podkreślono, że sytuacja polityczna nie ma żadnego wpływu na funkcjonowanie biura LGD. Zwrócono również uwagę na liczbę członków zespołu biura LGD, która z roku na rok w wyniku coraz szerszych działań staje się niewystarczająca, postulowano nad zwiększeniem liczby etatów w biurze LGD z 3 na 3,5 a nawet 4 etaty, które z pewnością przyczyniłby się do jeszcze efektywniejszego funkcjonowania.

6.9. Ocena procesu wdrażania

Przyglądając się historii zmian LSR, w latach 2016 - 2021 wprowadzono ich dość dużo. Jednak znaczna część przekształceń wynikała ze zmian zewnętrznych: reform przepisów, wytycznych i rozporządzeń, szczególnie z ramienia instytucji nadrzędnych, z powodu, których następowała potrzeba dostosowania strategii rozwoju. Procedury naboru oraz wyboru i realizacji projektów, zdaniem pracowników biura LGD oraz Zarządu i Rady były przejrzyste i skonstruowane zgodnie z odgórnymi wytycznymi. Pozwalają one także, na wybór najlepszych wniosków, które są spójne z

celami LSR. Również ścieżki oceny wniosków były jawne i dostępne dla wnioskodawców, tak by wybory najlepszych wniosków nie budziły wątpliwości. Oceniając proces wdrażania przez pryzmat realizacji postępu rzeczowego i finansowego można stwierdzić, że przebiegał on zgodnie z założeniami. Duża część zaplanowanych celów zostało zrealizowanych na wysokim i satysfakcjonującym poziomie. W szczególności osiągnięte wskaźniki postępu rzeczowego w celach głównych często przekraczały wartość 100 %. W wyniku wywiadów ewaluacyjnych z Radą i Zarządem, można wywnioskować, że zarówno procedury składania wniosków, jak i procedury naboru nie należą do najprostszych i w wielu przypadkach jedynie dzięki wsparciu ze strony biura LGD, udało się złożyć wnioski kompletne i poprawne merytorycznie. Zalecane jest wprowadzenia uproszczeń niektórych załączników, a także przyspieszenia procedur pomiędzy LGD a Urzędem Marszałkowskim.

6.10. Wartość dodana podejścia LEADER

Działalność „Krainy Nafty” niewątpliwie angażuje i łączy organizacje pozarządowe, usługodawców i samorząd lokalny. Dodatkowo LGD wpływa także na angażowanie liderów lokalnych i osoby fizyczne. Niezaprzeczalnie potencjał w postaci kapitału społecznego oraz zasobów naturalnych plasuje obszar LGD „Kraina Nafty” na wysokim poziomie tworząc optymistyczną wizję rozwoju na przyszłe lata. Warto podkreślić, że budowana strategia skupia w sobie najważniejsze wątki, tworząc komplementarną sieć rozwoju obszaru sześciu stowarzyszonych gmin. Zarówno wsparcie z zakresu przedsiębiorczości, turystyki, szeroko pojętej infrastruktury oraz kapitału społecznego zdecydowanie pozytywnie wpływa na rozwój obszarów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich LGD „Kraina Nafty”.

7. Podsumowanie. Wnioski i rekomendacje.

LGD „Kraina Nafty” reagowała na wskazane w LSR problemy obszaru LGD i tym samym stworzyła odpowiednie warunki do jego rozwoju. Udało się w konsekwencji zrealizować sporo operacji związanych z przedsiębiorczością, infrastrukturą czy turystyką. Nie ma większych obaw, co do realizacji założonych wskaźników.

Analiza działań LGD daje możliwość sformułowania następujących rekomendacji:

1. Obszar przedsiębiorczości w całej diagnozie LSR uznano za najważniejszy, został ujęty w pierwszym celu ogólnym, wg którego zaplanowano wsparcie mieszkańców w podejmowaniu działalności gospodarczej, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych oraz szeroko pojętego tworzenia zintegrowanego produktu turystyki wiejskiej na obszarze LGD „Kraina Nafty”. Operacje związane z zakładaniem nowych przedsiębiorstw oraz rozwijaniem istniejących, a także zachowaniem dbałości o element innowacyjny pozwoliły stworzyć szereg nowych miejsc pracy, zmniejszyć stopę bezrobocia na terenach LGD oraz podnieść jakość życia mieszkańców. Wciąż jednak warto kontynuować założoną strategię, a większość funduszy w dalszym ciągu powinna być ulokowana właśnie na inicjatywy związane z przedsiębiorczością i rozwojem gospodarczym. Oprócz zaplanowanych środków, warto również pochylić się nad programami wsparcia merytorycznego, które rozszerzają horyzonty mieszkańców oraz pomogą w kontynuowaniu działań związanych z prowadzeniem nowo powstałej firmy lub pozwolą na podnoszenie kwalifikacji zawodowych.
2. Zakres turystyki, rekreacji oraz ochrony dziedzictwa kulturowego również uznano za bardzo ważny temat w dokumencie strategicznym. Zważając na położenie geograficzne terenów „Krainy Nafty” pokładane są duże nadzieje w rozwoju turystyki na tych terenach. Szczególną aktywnością wykazały się małe organizacje pozarządowe, które licznie składały wnioski w konkursie grantowym. Dzięki środkom wyposażono sale, zespoły ludowe, domy kultury, które znacząco wzbogacają i chronią dziedzictwo kulturowe LGD. Również rozwój infrastruktury społecznej i okołoturystycznej wzbogacił tereny gmin członkowskich o nowe miejsca spotkań dając możliwości spędzania wolnego czasu. Warto skupić uwagę na kontynuacji rozwijaniu infrastruktury okołoturystycznej, w szczególności na dalszej realizacji, wciąż niezakończonego projektu współpracy, który skupia w sobie aspekt turystyki i rekreacji. Reasumując narasta potrzeba rozwijania i tworzenia baz noclegowych, oznaczania szlaków turystycznych oraz obiektów gastronomicznych, zwraca się również uwagę na brak

podstawowej infrastruktury parkingowej czy sanitarnej, która znacząco utrudnia podróżowanie turystom. Innymi słowy w przyszłych okresach programowania zaleca się tworzenie ujednoczonego oraz zintegrowanego produktu turystycznego w postaci sieci połączeń wszystkich elementów związanych z turystyką.

3. Projekty współpracy stanowią dobrą formę współpracy LGD i wpływają niewątpliwie na rozwój umiejętności współdziałania w realizowaniu istotnych celów. LGD „Kraina Nafty” zdobywając należytą wiedzę i doświadczenie w tego rodzaju przedsięwzięciach zdecydowanie powinna kontynuować tego typu działania, skupiając się na realnych potrzebach gmin członkowskich.
4. Innowacyjność w szczególności w ujęciu przedsiębiorczości uznano za ważny aspekt w diagnozie LSR. Podsumowując obecny okres wdrażania warto podkreślić, iż wnioski składane przez mieszkańców gmin wykazały się wyjątkową kreatywnością, pojawiło się całkiem dużo ciekawych pomysłów, które prawdziwie spełniały poruszony aspekt. W ramach rekomendacji zaleca się w dalszym ciągu rozwijanie istniejących już projektów oraz rozszerzanie wymiaru innowacyjności w obszarach związanych z turystyką i rekreacją, tym samym poszukując nowych mniej tradycyjnych form turystyki wiejskiej lub agroturystyki.
5. Działalność biura LGD można ocenić bardzo pozytywnie, na szeroką skalę zrealizowano plan komunikacyjny oraz osiągnięto prawie wszystkie założone wskaźniki. Potwierdzają to również odpowiedzi ankietowanych mieszkańców i beneficjentów, którzy bardzo dobrze ocenili działalność pracowników biura. Warto więc kontynuować dalszą pracę na tak wysokim poziomie, a także rozważyć głosy wskazujące na powiększenie zespołu biura LGD o kolejne etaty.
6. Sytuacja demograficzna „Krainy Nafty” wskazuje na problemy związane ze wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz migracjami młodych mieszkańców gmin LGD. Za główny powód migracji uznano migracje zarobkowe do większych ośrodków miejskich lub za granicę. Dlatego w kolejnych okresach programowania warto przyrzeć się zjawisku odpływu młodych ludzi, tworząc strategię rozwoju pozwalającą uatrakcyjnić tereny „Krainy Nafty” pod kątem przedsiębiorczym, społecznym i rekreacyjnym, tak by zatrzymać migrację ludności oraz zaplanować kompleksową opiekę i wsparcie dla osób starszych.
7. Wśród osób z grup defaworyzowanych wskazano następujących przedstawicieli: osoby długotrwale bezrobotne, osoby powyżej 50. roku życia, mieszkańcy obszarów wiejskich, młodzież, osoby z niskim wykształceniem, kobiety, osoby niepełnosprawne. Bazując na danych zawartych w diagnozie LSR oraz danych pozyskanych z GUS, określone grupy wydają się być słusznie określone, dlatego zaleca się dalsze monitorowanie i wspieranie określonych.
8. Kapitał społeczny którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, dzięki czemu mogą osiągać więcej korzyści, wciąż pozostaje obszarem do rozwoju

w "Krainie Nafty". Trzeba przyznać, że kontekście frekwencji składanych wniosków oraz zainteresowania naborami pewne grupy mieszkańców wykazały się dużym zaangażowaniem. Jednakże w ujęciu makro temat ten pozostaje obszarem do dalszej pracy. Na taki stan rzeczy wskazują trudności związane z wypełnieniem ankiet feedback-owych. Mieszkańcy dość niechętnie korzystają z takiej formy komunikacji, ponadto w ankiecie przeprowadzonej wśród 111 mieszkańców ok. połowa przyznała, że ma większy wpływ na to co dzieje się w gminie a 40% potwierdziło, że poprawiły się relacje między mieszkańcami. Warto więc rozważyć nowe metody i przedsięwzięcia oraz kontynuować obecne wzmacniając i aktywizując całą społeczność obszarów LGD "Kraina Nafty".

8. Spis tabel i wykresów.

Wykres 1 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2018-2022.....	11
Wykres 2 Wydatki gmin na 1 mieszkańca w LGD "Kraina Nafty"	12
Wykres 3 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w LGD	17
Wykres 4 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców.....	18
Wykres 5 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w LGD "Kraina Nafty"	21
Wykres 6 Ocena zmian w zakresie przedsiębiorczości obszaru LGD w ciągu ostatnich 5 lat.....	39
Wykres 7 Ocena zmian w zakresie kultury i rekreacji LGD „Kraina Nafty” w ciągu ostatnich 5 lat.	40
Wykres 8 Ocena zmian w zakresie aktywacji i kapitału społecznego w LGD "Kraina Nafty" w ciągu ostatnich 5 lat.....	41
Wykres 9 Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru.	43
Wykres 10 Wskazanie źródeł informacji dotyczących LGD "Kraina Nafty"	66
Wykres 11 Wskazanie źródeł informacji o naborze wniosków LGD "Kraina Nafty"	67
Wykres 12 Ocena beneficjentów na temat sposobu informowania LGD o możliwości pozyskania środków.....	68
Wykres 13 Ocena efektów działalności LGD "Kraina Nafty"	69
Wykres 14 Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania wniosków.	70
Wykres 15 Ocena beneficjentów poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.....	73
Tabela 1 Liczba ludności w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2015-2020..	10
Tabela 2 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2018-2022.....	11
Tabela 3 Wydatki gmin na 1 mieszkańca w LGD "Kraina Nafty"	12
Tabela 4 Wybrane dane gmin obszaru LGD "Kraina Nafty" w roku 2020	13
Tabela 5 Pracujący w gminach LGD "Kraina Nafty" w latach 2015-2020.....	15
Tabela 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w LGD "Kraina Nafty"	16
Tabela 7 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w LGD	16
Tabela 8 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	18
Tabela 9 Ludność w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty"	20
Tabela 10 Saldo migracji ogółem w gminach wchodzących w skład LGD "Kraina Nafty" w latach 2016-2020.....	20
Tabela 11 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w LGD "Kraina Nafty"	21
Tabela 12 Turystyczne obiekty noclegowe w gminach LGD „Kraina Nafty” wg danych w bazie GUS ..	23
Tabela 13 Historia zmian LSR "Kraina Nafty".....	27
Tabela 14 Rzeczowy postęp w realizacji LSR "Kraina Naft"	35
Tabela 15 Historia naborów w LGD "Kraina Nafty" w latach 2016 -2021.....	37
Tabela 16 Ocena zmian w zakresie przedsiębiorczości obszaru LGD w ciągu ostatnich 5 lat.....	38
Tabela 17 Ocena zmian w zakresie kultury i rekreacji LGD „Kraina Nafty” w ciągu ostatnich 5 lat.....	40
Tabela 18 Ocena zmian w zakresie aktywacji i kapitału społecznego w LGD "Kraina Nafty" w ciągu ostatnich 5 lat.....	41
Tabela 19 Obszary wymagające dofinansowania w ocenie badanych mieszkańców gmin obszaru LGD „Kraina Nafty”.....	42

Tabela 20 Postęp finansowy LGD "Kraina Nafty"	47
Tabela 21 Projekt współpracy krajowej LGD "Kraina Nafty"	50
Tabela 22 Projekt współpracy międzynarodowej LGD "Kraina Nafty"	54
Tabela 23 Projekty poza RLKS w LGD "Kraina Nafty"	57
Tabela 24 Realizacja planu komunikacji przez LGD "Kraina Nafty" w latach: 2016-2022	63
Tabela 25 Rodzaje udzielonych porad przez biuro LGD w latach 2016-2022	64
Tabela 26 Wskazanie źródeł informacji dotyczących LGD "Kraina Nafty"	65
Tabela 27 Wskazanie źródeł informacji o naborze wniosków LGD "Kraina Nafty"	67
Tabela 28 Ocena efektów działalności LGD "Kraina Nafty"	69
Tabela 30 Zakres wsparcia udzielonego beneficjentom ze strony LGD na poszczególnych etapach składania	72
Tabela 31 Ocena beneficjentów poszczególnych elementów procesu składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD.	72
Rysunek 1 Obszar LGD "Kraina Nafty"	9

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania.

Ankieta dla mieszkańców obszaru LGD

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej efektów funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety trwa 10 minut.

Z góry dziękujemy za pomoc!

1. Czy w gminie, w której Pan/i mieszka zaszły w ciągu ostatnich 5 lat wymienione poniżej zmiany?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Mieszkańcy mieli większy wpływ na to, co dzieje się w gminie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiła się sytuacja na rynku pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Powstały nowe firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy wsparcia dla ludzi młodych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Podejmowano inicjatywy, których celem było wsparcie osób starszych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba inicjatyw służących kultywowaniu lokalnej tradycji	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawiły się relacje pomiędzy mieszkańcami	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększył się ruch turystyczny	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan zabytków	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Pojawiły się nowe formy spędzania wolnego czasu	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Poprawił się stan infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zwiększyła się liczba wydarzeń kulturalnych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Przestrzeń publiczna stała się bardziej estetyczna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

2. Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale środków finansowych w gminie, w której Pan/i mieszka. Które z wymienionych obszarów wymagają dofinansowania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Promocja obszaru	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Oferta kulturalna	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura sportowa	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Drogi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Szkolenia i warsztaty dla mieszkańców	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Działalność organizacji pozarządowych	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Tworzenie nowych miejsc pracy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Opieka nad osobami starszymi	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Wsparcie dla istniejących firm	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Dofinansowanie dla osób planujących założyć firmy	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie

3. Czy słyszał Pan/i o Lokalnej Grupie Działania? Proszę wybrać 1 odpowiedź.

. Tak Proszę przejść do pytania nr 4.

a. Nie Proszę przejść do pytania nr 5.

4. W jaki sposób docierały do Pana/i informacje dotyczące Lokalnej Grupy Działania. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

5. Czy korzystał/a Pan/i z efektów działań podejmowanych w ciągu ostatnich 5 lat przez LGD działające na terenie gminy, w której Pan/i mieszka? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czy korzystał/a Pan/i z infrastruktury, której powstanie bądź modernizacja były dofinansowane ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniach organizowanych w ramach projektów dofinansowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy brał/a Pan/i udział w spotkaniach organizowanych przez LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czy uczestniczył/a Pan/i w imprezach lokalnych dofinansowanych ze środków LGD?	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

6. Proszę wskazać, w którym przedziale wiekowym się Pan/i mieści. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- . 18-25 lat
- a. 26-35 lat
- b. 36-45 lat
- c. 46-55 lat
- d. 56-65 lat
- e. 66 lat lub więcej

7. Proszę podać swoją płeć. Proszę wybrać 1 odpowiedź.

- . Kobieta
- a. Mężczyzna
- b. Wolę nie podawać.

Ankieta dla beneficjentów

Prosimy o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania. Ankieta jest anonimowa, co znaczy, że nie gromadzimy żadnych danych, które mogą pozwolić na identyfikację osób ją wypełniających. Wypełnienie ankiety nie powinno zająć więcej niż 10 minut.

Ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która jest lub była realizatorem projektu wspartego przez Lokalną Grupę Działania (np. polegającego na założeniu działalności gospodarczej). W przypadku, gdy beneficjentami wsparcia był podmiot (Urząd Gminy, Ośrodek Kultury, Organizacja Pozarządowa, OSP, KGW), ankieta powinna zostać wypełniona przez osobę, która w ramach danego podmiotu była bezpośrednio zaangażowana w realizację dofinansowanego projektu.

Z góry dziękujemy za pomoc!

W jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

- . Zdecydowanie zgadzam się
- a. Raczej zgadzam się
- b. Trudno powiedzieć
- c. Raczej nie zgadzam się
- d. Zdecydowanie nie zgadzam się

W jaki sposób docierały do Pana/i informacje o naborze wniosków w Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Czytałem/am publikacje w prasie na temat działalności LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stronę internetową LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytałem/am informacje o LGD na stronie gminy	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Odwiedzałem/am stoiska LGD podczas imprez lokalnych lub festynów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się o działalności LGD od znajomych i/lub rodziny	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z tablic informacyjnych, billboardów i plakatów	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Dowiedziałem/am się z wydawanych przez LGD publikacji i/lub materiałów promocyjnych	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Uczestniczyłem/am w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Odwiedzałem/am profil LGD na Facebooku	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
--	-----	-------------------	-----

Dlaczego zdecydował/a się Pan/i (lub podmiot reprezentowany przez Pana/ią) na złożenie wniosku o przyznanie pomocy finansowej do LGD? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje główny powód złożenia wniosku do LGD.

- . Było to jedyne dostępne źródło finansowania mojego projektu
- a. Nie otrzymałem/am dofinansowania z innych środków/innego programu
- b. Chciałem/am skorzystać z nadarzającej się okazji otrzymania środków
- c. Zostałem/am zachęcony/a do złożenia wniosku przez LGD
- d. Na moją decyzję wpłynęła możliwość skorzystania z doradztwa w biurze LGD

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie składania wniosku? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcyców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Proszę wskazać, w jakim zakresie korzystał/a Pan/i ze wsparcia ze strony LGD na etapie składania wniosku? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Wsparcie polegające na udzieleniu informacji o możliwości uzyskania dofinansowania dla mojego projektu	Tak	Nie
Wsparcie w zapoznaniu się z zasadami uzyskania dofinansowania	Tak	Nie
Wsparcie polegające na wskazaniu prawidłowych wzorów wniosków i instrukcji do nich	Tak	Nie
Wsparcie w zakresie ustalenia koncepcji projektu aby spełniał kryteria wynikające z LSR	Tak	Nie
Porady w zakresie wypełniania dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku	Tak	Nie
Wyjaśnienie szczegółowych zasad oceny wniosków	Tak	Nie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie realizacji projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcyców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Jak ocenia Pan/i wsparcie udzielane przez LGD na etapie rozliczenia projektu? Proszę ocenić w jakim stopniu zgadza się Pan/i ze stwierdzeniami opisującymi wsparcie na tym etapie. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Zakres udzielonych porad spełnił moje oczekiwania	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Udzielone porady były przydatne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Przygotowanie merytoryczne doradcyców z LGD było odpowiednie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie

Czy obecnie pozostaje Pan/i w kontakcie z LGD? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Uczestniczę w spotkaniach organizowanych przez LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Kontaktuję się telefonicznie z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Czytam komunikaty na stronie internetowej LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Mam osobisty kontakt z przedstawicielami LGD	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Kontaktuję się w inny sposób	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Nie mam z LGD żadnego kontaktu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

Czy brat/a Pan/i lub organizacja którą Pan/i reprezentuje udział w tworzeniu LSR? Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź.

- . Tak
- a. Trudno powiedzieć
- b. Nie

Kto był głównym odbiorcą efektów Pani/a projektu/ projektów? Proszę wybrać jedną odpowiedź, która najlepiej opisuje Pana/i projekt.

- . Ja i moja rodzina
- a. Moja organizacja
- b. Ogół mieszkańców gminy/ obszaru LGD
- c. Turyści
- d. Przedsiębiorstwa
- e. Inne

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące składania i realizacji projektu przy wsparciu LGD. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Procedury wyboru wniosków o dofinansowanie w LGD były dla mnie czytelne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków były dla mnie jednoznaczne	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Kryteria wyboru wniosków pozwalały na wybór najlepszych projektów	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
LGD w wystarczającym stopniu informowała o możliwości pozyskania środków	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Nie korzystałem/am ze wsparcia na tym etapie
Jeśli będzie to możliwe, w przyszłości chciałbym/łabym	Zdecydowanie	Raczej zgadzam się	Trudno powiedzieć	Raczej się nie	Zdecydowanie się	Nie korzystałem/am ze

ponownie skorzystać ze wsparcia LGD	zgadzam się			zgadzam	nie zgadzam	wsparcia na tym etapie
-------------------------------------	-------------	--	--	---------	-------------	------------------------

Czy na etapie przygotowania, realizacji lub rozliczenia projektu pojawiły się jakieś problemy wpływające negatywnie na jego przebieg bądź rezultaty?

Tak Proszę odpowiedzieć na następane pytanie.

a. Nie **Dziękujemy za wypełnienie ankiety!**

Jakie to były problemy? Na pytanie odpowiadają tylko osoby, które w poprzednim pytaniu wybrały odpowiedź „Tak”. Proszę zaznaczyć 1 odpowiedź w każdym wierszu tabeli.

Problemy bezpośrednio związane z przedmiotem projektu (np. problemy wynikające z branży w której działa przedsiębiorca, odbiorcami działań NGO lub uzgodnieniami dotyczącymi przebiegu tras rowerowych w projekcie gminnym)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy finansowe (np. z wypłatą dofinansowania, kredytem na realizację zadania, zmiennością cen w czasie realizacji zadania względem wpisanych we wniosku)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy formalno-prawne	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy personalne (np. z pracownikami, członkami/ partnerami itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy z terminową realizacją harmonogramu (opóźnienia itp.)	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Trudność w dostępie do informacji na temat składania, realizacji lub rozliczenia projektu	Tak	Trudno powiedzieć	Nie
Problemy wynikające z wprowadzenia w Polsce stanu pandemii	Tak	Trudno powiedzieć	Nie

CONNECTEDNESS Sp. z o.o.

ul. Nowogrodzka 18A / 17 Numer KRS: 0000793648
00-511 Warszawa REGON: 383810251
telefon: +48 509 339 298 NIP: 701 093 50 49

PREZES ZARZĄDU

Michał Jakub Stępień